STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04357

DER GROYSER GENITS, ODER, A NUDNER TOG IN NYU-YORK

Der Tunkeler

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דער גרויסער גענין

אָדער

אַ נודנער טאָג אין ניו־יאָרק

דער גרויסער גנביץ

אָדער

אַ נודנער טאָג אין ניו־יאָרק

אַ הומאָריסטישע דערציילונג

פון טונקעלן

שרייבער־פֿאַרלאַג
1948

DER GROYSER GENITZ
oder
A Nudner Tog in New York
By Tunkel

Copyright, 1948

Printed in the United States of America

פֿאָרוואָרט

איז געקומען דער זומער-לעב. איז געקומען די צייט פֿאַר מיר צו נעמען וואַקיישאָן. גאַנצע דריי וואָכן וואַקיישאָן וויל מען מיר געבן אין מיין אָפּים פֿון ריעל עסטייט, וואו איך אַרבעט אַלס בוכהאַלטער.

האָט זיך געשטעלט די פֿראַגע, וואָס וועל איך טאָן גאַנצע דריי וואָכן? מיט וואָס וועל איך אויס-פֿילן מיין פֿרייע צייט?

איך בין זייער אַ געטרייער און איבערגעגעבענער בוכהאַלטער, איך האָב ליב מיין פאַך אהבת נפש. און נאָך אַ זאַך וועל איך אייך אויס־זאָגן בסוד, אַז די צייט פון ליבע, פלירט, ראָמאַנסן איז פאַר מיר פאַרי־בער און דאָס גליק „פּרויענצימער" איז שוין פאַר מיר פאַרביי. ס'הייסט איך האָב אַפילו מיט עטלעכע יאָר צוריק יאָ געהאַט אַ ליבע. זיך אַרומ־געפירט מיט עפּעס אַ מויד, נאָר באַלד האָט עס זיך דערעסן. און אין אַ קורצע צייט האָב איך עס אָוועקגעוואָרפן... גיי שלעפּ זיך אַרום מיט עפּעס אַ פרעמדער נקבה. רעד מיט איר אינטעליגענטישע געשפּרעכן, איידעלע געדאַנקען וועגן שמערץ און ליידנשאַפט — פאַרברענג מיט איר, גיי אויס מיט איר, זיץ מיט איר אויף בענקלעך קעגן דער לבנה. פיר איר אין די מואוויס, צערטל איר, קאַרמע זי מיט קענדי, גלעט איר, קוש זי, פיר זי אָפּ אַהיים... אַ ליבע זאָל איך פירן. שפּילן ראָמאַנען! אַז ברענען זאָלן די ליבעס מיט די ראָמאַנען אינאיינעם!...

איך וועל אייך זאָגן דעם אמת, אַז איך הויב בכלל נישט אָן צו פאַרשטיין פאַרוואָס אַ וועלט האָט זיך אַזוי איינגעליאַפּעט עפּעס אין אַ משוגעת און מאַכט דערפון אַ גאַנצן צימעס. ליבע און ליבע! און פונוואַנען האָט זיך דאָס גענומען? ווער האָט עס אויסגעטראַכט — פרעגט מיך אַ בייזע וועטשערע. נעמסט ליייענען אַ צייטונג, איז זי פול מיט ראָמאַנען און ליבעס; מיט מעשות וועגן בחורים און מיידלעך. נעמסט לייענען אַ ביכל, ווידער אַ מעשה פון אַ זכר און אַ נקבה,ביידע האָבן זיך פאַרליאַפּעט אין אַ ליבע. נאָר מילא, די שאַרלאַטאַנסקע שרייבער, וועגן וואָס דען זאָלן זיי שרייבן?? אָבער די סעריאָזנע! די לייטישע!

אַט נעמט, למשל, טאָלסטאָי, דאַכט זיך אַ לייטישער מענטש, אַ גראַף, אַ פֿילאָזאָף און אַ וועגעטעריאַנער, טראָגט אַ לייוונטענע העמד און אַקערט די ערד און רעדט אויך וועגן מאָראַל, אמונה־זאַכן און „ראַבאָטשי וואָפּראָס״ און טראָגט אַ באָרד ווי אַ ראָש־ישיבה, איז וואָס זשע שרייבט ער? ווידער אַ ליבע. אַ בחור האָט פֿאַרקאָכט אַ קאַשע מיט אַ שיקסע און עס טוט זיך מעשים!... און אַזוי אויף דער גאַנצער וועלט. אין טעאַטער, אין די מואווי־פּיקטשורס, דו זעסט אַ דראַמאַטישע טראַגעדיע. עס טוט זיך חושך! מען שיסט זיך, מען הענגט זיך. וואָס איז? אַ מאַנספערשוין אין אַ נקבה האָבן זיך פֿאַרליבט. הערסט זינגען אַ לידל, צי אַפֿילו אַ גאַנצע אָפּערע, צי אַ כאָר, וועגן וואָס זינגט מען? וועגן ליבע. אַמאָל זיצסטו אין טעאַטער, הערסטו ווי די אַקטיאָרשטשיקעס רעדן, אַ טאָג מיט מיטוואָך, ער רעדט, זי רעדט, מען באַלאַבעטשעט אַ גאַנצע נאַכט. און וועגן וואָס רעדן זיי? וועגן ליבע. וואָס זשע איז דאָ וועגן וואָס צו רעדן אַזוי לאַנג? עס פּאַסט צו זאָגן ווי די גאַנצע וועלט וואָלט ניט געהאַט קיין אַנדער קלאָפּאָט אויפֿן קאָפּ ווי ליבע. אַדרבה, גייט זיך אַמאָל דורך, לאָמיר זאָגן, אויף סעקאָנד עוועניו, אָדער אויף בראָדוועי צי גאָר אויף ריווינגטאָן סטריט אין אַ ראָש־אַוער. מענטשן לויפֿן דאָ אַרום ווי צעדולטע, פֿאַרהאַוועט, פֿאַרטאַראַראַמט. עס קאָכט ווי אין אַ קעסל. שטעלט אָפּ אויף טשיקאַוועס אַ יידן און פֿרעגט אים: ר׳ ייד, וואָס איז דאָס יאָגעניש, וואָס איז דאָס שמייעניש? עפּעס אַ ליבע צי אַ ראָמאַן? וועט ער אייך אָנקוקן ווי אַ משוגענעם. ער וועט אויף אייך אויסלופּען אַ פּאָר ווילדע אויגן און ענטפֿערן: „משוגע צי חוסר־דעה?״ און ער וועט אויסשפּייען און אַנטלויפֿן. פֿאַרוואָס? ווייל ער לויפֿט גאָר נאָך אַ זעקל ציבעלעס, ער זוכט אַ דזשאַב. ער האָט צו טאָן מיט אינקאָם־טעקס, אין דער היים וואַרט אַ ווייב מיט פֿינף קינדער. ער איז קראַנק, ער דאַרף מאַכן אַ לעבן, ער דאַרף חתונה מאַכן אַ

טאָכטער, ער דאַרף כאַפּן אַ גמילת חסד, דער קאָפּ גייט אים כאַדאַראַם און איר דרייט אים אַ ספּאַדיק מיט ליבע.

ליבע — אפשר פאַר אַקטיאַרטשיקעס איז עס אַן עסק. מען זאָל זיך ליבן, קושן, קריגן זיך. מען זאָל זיך שטעכן מיט שווערדן. קריכן אויף די גלייכע ווענט צוליב אַ מיידל נעמען זיך דאָס לעבן. זיי האָבן עפּעס אַנדערש צו טאָן ?... אָבער אַן אָנשטענדיקער מענטש אַ ייד אַ בעל־הבית מיט אַ קילן שכל וועט זיך פאַרנעמען מיט אַזעלכע זאַכן ?! טפו!

ובכלל פאַרשטיי איך נישט וואָס הייסט, נעמען זיך דאָס לעבן צוליב אַ מיידל ? וואָס איז נאָך אַפילו נישט דיין ווייב. און ניט דיין שוויגער. אַט אַז דו וועסט חתונה האָבן און זי וועט ווערן דיין ווייב. און זי וועט דיר מזכה זיין מיט אַ שוויגער און זי וועט דיר געבן די וועלט צו זען, קען טאָ־קע קומען, אַז מען זאָל זיך נעמען דאָס לעבן. אָבער אַזוי מיר נישט דיר נישט אָנטון זיך אַ מעשה צוליב אַ מיידל. וואָס איז אַפילו נישט דיין ווייב — איז דאָך טאַקע אַ משוגעת. פונדעסטוועגן בין איך אַליין אַריינגעפאַלן — גענומען און חתונה געהאַט.

מיין ווייב איז אַפילו געווען אַ וואויל ווייבל, אַ שיינע און אַפילו אַ בלאָנדע. נאָר וואָס דען ? זי האָט נישט געהאַט קיין חוש פאַר בוכ־האַלטעריע און מאַטעמאַטיקע. קיין ברעקל זין פאַר אַ חשבון. איך פלעג מיט איר טענהן:

— געוואַלד, גנענדל־עליזאַבעט (גנענדל־עליזאַבעט האָט זי געהייסן) ווי איז דאָס מעגלעך, אַז אַ פרוי אַ באַלעבאָסטע וואָס פירט אַ באַלע־באַטישקייט, זאָל נישט האָבן קיין חוש פאַר פינאַנסן; נישט וויסן וויפל עס טרעפט אַן די ריכטיקע הכנסה און די ריכטיקע הוצאה און דער עיקר פון דער אונטערשטער שורה, וואָרים דער צוועק פון לעבן איז דאָך די אונטערשטע שורה. איך בין זיכער, אַז נישט איין מאָל האָט דיך דיין קרעמער אָפּגענאַרט, נישט געגעבן דעם ריכטיקן טשענדזש ...

איינמאָל האָב איך אַליין געפּרוואווט דורכקוקן אַ חשבון און האָב געכאַפּט אַז עפּעס איז דאָ אַ טעות.

— זעסט — זאָג איך צו מיין ווייב — אַז איך האָב שוין געכאַפּט דיין גראָסערי־מאַן אין אַ גרויסן טעות. וואָרעם דער חשבון איז אַ פּשוטער: פאַר צוועטאָטשני טיי 6 מיט דריי אַכטל, צום פּרייז פון 1 דאָלער מיט 10 סענט אַ פונט, מאַכט אויס, אַחוץ דעם פּראַכט און פּאַקן 1 דאָלער 13 צענטל מיט אַ האַלבס אַ פונט. 8 פּראָצענט ראַבאַט, דאַרף ער דיר רעכענען פאַר אַ פערטל פונט צוועטאָטשני טיי 21 סענט מיט אַ האַלבס. און ער האָט ביי דיר גענומען 25 סענט. דערצו האָט ער דיר די קען פּיקלס מיט דעם מאַסטאַרד גאַרנישט אָפּגעשיקט. פאַרוואָס — זאָג איך — זאָלסטו אַליין נישט קאָנטראָלירן אים יעדן טאָג ?

איז דאָך גוט, האַ ? איז עס ביי איר נאָך נישט געווען אַנגעלייגט, געווען ברוגז: „אַקאַקי אַקאַקיעוויטש" האָט זי מיך גערופן — דאָס איז אַ העלד פון עפּעס אַ רוסיש ביכל, אַזאַ שלימיאל...

אַ יידענע בלייבט אַ יידענע. ווי זאָגט שלום עליכם : נשים דעתן קלות. האָב איך זי אָפּגעגט...

אויף מאָרגן האָב איך גלייך חרטה געהאַט.

— שוטה בן פּיקהאָלץ — האָב איך זיך געמוסרט — און אַז אַ ווייב פאַרשטייט נישט קיין מאַטעמאַטיק, און אַז זי רופט דיך אַקאַקי אַקאַקיעוויטש איז מה רעש ? איז דאָך נאָך פריילעכער... דעמאָלט איז דווקא נישט נודנע אויף דער וועלט און אַז גאָט וועט העלפן זי וועט דיך יאָדען איז דאָך גאָר גוט ! ערגעץ־וואו איז דאָך באַוואוסט אַז אָדם הראשון האָט זיך אויך אַרומגעדרייט אין גן־עדן ווי אַ נעבעכיקער און זיך שטאַרק גענודיעט; ביז גאָט האָט אויף אים רחמנות געהאַט און

אים געשאָפֿן פֿון זיין ריפּ אַ ווייב חוה, זי זאָל אים יאָדען, דאַקוטשען און פֿאַרשאַפֿן אינטערעס. דעמאָלט האָבן זיך אָנגעהויבן סקאַנדאַלן מיט עפּל, מיט שלאַנגען, מיט קליידער, מיט פֿייגנבלעטער, מיט סצענעס, מיט גראָסעריס, מיט חשבונות, מיט יאַדעניש מיט צער פֿון קינדער, ביז מען האָט זיי אַרויסגעטריבן פֿון קעמפּ „גן־עדן". און — עס איז געוואָרן לעבעדיק!...

האָב איך געזוכט אַ ווייב, וואָס זאָל מיך יאָדען. האָב איך נישט געקענט פּאָקן. ווייבער האָבן אַ טבע, אַז זיי דערפֿילן אַז דער מאַן וויל, אַז מען זאָל אים יאָדען ווילן זיי דווקא נישט. זיי פֿאַרגינען נישט, אַז דער מאַן זאָל האָבן אַ ביסעלע פֿאַרגעניגן, און נחת אין לעבן.

האָב איך אינגאַנצן אויפֿגעגעבן דאָס זוכן אַ ווייב און בין מיר פֿאַרבליבן אַן איינזאַמער מענטש, און עס וואָלט מיך נישט געאַרט, נאָר עס איז נודנע און לאַנגווייליק אַז גאָט זאָל רחמנות האָבן. בשעת מען אַרבעט איז נאָך אַ האַלבע צרה, אָבער אַז מען הערט אויף אַ ביסל צו אַרבעטן און פּראָווען וואַקיישאָן איז עק וועלט.

וואָרים די קאָנטרי־פֿאַרגעניגנס פֿון וואַקיישאָן נעמען מיך נישט. קיין קאָרטן שפּיל איך נישט, אויף פֿערד־רייסעס שפּיל איך אויך נישט און גאָלף ווייס איך נישט וואָס דאָס איז. מיט ספּאָרט פֿאַרנעם איך זיך נישט. איך האָב קיינמאָל פֿון דעם נישט געהאַלטן. באָדן זיך, פֿיש כאַפּן, קריכן אויף בערג, לאָדקעווען זיך — דאָס אַלץ, האַלט איך, פֿאַר אַן איינגערעדטע קרענק: וואָרים לאָדקעווען זיך איז ביי מיר אַלע מאָל געווען אַן אָפּקומעניש און אַ פּחדיקע איינשטעלעניש. נאָך בחורוויז אַז איך פֿלעג זיך אַריינזעצן אין אַ לאָדקע, פֿלעג איך אַלץ קוקן אַהינצו צו יענעם ברעג און פֿלעג בעטן גאָט אין האַרצן איך זאָל קומען אַהין בשלום... איך האַלט אָפּילו נישט, אַז דאָס זאָל העלפֿן צום געזונט. איך האָב איינמאָל

געפֿרעגט מיינעם אַ באַקאַנטן ספּאָרטסמאַן צוליב וואָס ער מאַכט ספּאָרט, האָט ער מיר געענטפֿערט, אַז דאָס טוט ער צוליב דעם ער זאָל באַקומען כּוח. האָב איך אים געפֿרעגט: צו וואָס דאַרף מען כּוח? האָט ער ווידער געענטפֿערט, כּדי צו מאַכן ספּאָרט, און צו וואָס דאַרף מען מאַכן ספּאָרט? כּדי צו האָבן כּוח און אַזוי כּסדר. איך האָב פֿון דעם נישט געקענט אַרויס־קריכן. פֿון דאַן אָן פֿאַרנעם איך זיך שוין נישט מער מיט דער דאָזיקער טפּשות.

און ווייטער „נאַטור", „לופֿט"־שמופֿט, דאָס איז דאָך סתּם אַ רעקעט, אַ בלאָף. וועלכער בר־דעת האַלט עס פֿון אַזעלכע זאַכן? נאַטור, לופֿט — דאָס איז דאָך אַלץ אויסגעטראַכט פֿאַר די יאָלדן.

בלייבט דאָס פּראָבלעם אַלזאָ ווידער אָפֿן: מיט וואָס זאָל איך זיך פֿאָרט פֿאַרנעמען? די דריי וואָכן וואַקיישאָן? קיין אַרבעט איז נישטאָ. קיין ווייב זאָל דיך יאָדען איז אויך נישטאָ. ווי וועל איך אַריבערקומען דעם דאָזיקן אומגליק?

וואַקיישאָן גאָר?! אַלע צרות קלערן מענטשן אויס אויף דיין קאָפּ! און רעדט מיט מענטשן, זאָגן זיי אייך, אַז דער גרעסטער אידעאַל אין דער צוקונפֿט איז אַז מענטשן זאָלן אַרבעטן אַמווייניקסטן. הרגעט מיך איך זאָל פֿאַרשטיין דעם שכל פֿאַרוואָס מענטשן שטרייקן צוליב הע־כערן געהאַלט און קורצערע אַרבעט־שטונדן. טפּשים. שטרייקן דאַרף מען צוליב דער וואַקיישאָן־אַנשיקעניש. דאָס פֿאַרשטיי איך. ווייל דאָס איז אַ מכּה שלא כּתובה בתּורה. עפּעס אַ קלייניקייט, אַרומגיין ליידיק.

אָט צוליב דעם, פֿאַרשטיי איך, אַז די אַרבעטער זאָלן שטרייקן, פּיקע־טעווען מיט פּלאַקאַטן און אויפֿרופֿן, רופֿן אין קאַמף קעגן דעם עקספּלאָ־אַטאַטאָר, — דעם באָס, וואָס מאָרדעווועט דעם אַרבעטער־קלאַס מיט וואַקיישאַנס.

קעגן אַלע קרענק, פּורעניותן, ווערן געזוכט מיטלען, עצות און סגולות. דאָקטוירים שרייבן אַרטיקלען, דערפינדער מאַכן דערפינדונגען, חכמים גיבן עצות און מענטשן־רעטער מאַכן פּראָגראַמען, אַלץ ווי צו העלפן דעם מענטשן אין אַ צרה. און ווי צו העלפן אַ מענטשן אויסצופילן די ליידיקע צייט, אויף דעם פאַרטראַכט זיך קיינער נישט. עס ווערן געשריבן בראָשורן, מעטאָדן, האַנט־ביכער, ווי אַזוי אויסצוהיטן זיך פון שרפות, פון מאָסקיטאָס, פון וואַנצן און קאַקרוטשעס, פון זונען־שלאָקן, פון ים־קראַנקהייט, צאָן־ווייטאָג, געסט, און זאָל עס איינער אָנשרייבן אַ בראָשור ווי צו נוהג זיין זיך אין אַ פוסטן טאָג. דאָס טוט קיינער נישט. אַ מענטש גייט אַרום שלינג און שלאַנג און קיינער טוט וועגן דעם גאָרנישט. קיינער זוכט נישט קיין עצה דערצו. אדרבה, צי ווייסט איר אַ מיטל דערצו? צי האָט איר אַמאָל געזען עפּעס אַ ביכל, אַ האַנט־בוך צי אַ מעטאָדע ווי אַזוי אַרומצוגיין ליידיק, און ווי מען מאַכט עס? וועגן אַלץ שרייבן מענטשן ביכער, מען האַלט לעקציעס אין אַקאַדעמיעס: וועגן מעדיצין, וועגן אַלערליי סגולות, ווי צו באַקן, פאַרבן אַ בגד, ווי צו פאַרקאָמען זיך, ווי צו האַלטן אַ ספּיטש, ווי צו בראָקן לאָקשן, ווי צו זייערן אוגערקעס; וועגן אַלץ מאַכן מענטשן האַנט־ביכער, מעטאָדעס, גיבן אָנווייזונגען ווי צו רייטן אויף אַ פערד, ווי צו כאַפּן פיש, ווי צו שפּילן שאָך און קיינעם איז נישט איינגעפאַלן אָנצושרייבן עפּעס אַ בוך ווי אַזוי אַרומגיין ליידיק און גאָרנישט טאָן.

איך פאַרשטיי גאָר נישט פאַרוואָס די מענטשהייט זאָל טאַקע נישט לאָזן בויען אַזעלכע שולן. קינדער היימען מיט אוניווערזיטעטן און לערער און סעמינאַריומס, וואו מען זאָל לערנען דעם פאַך פון לעדיקגיין.

אַז איך ווייס גאָרנישט וואו זאָל איך זיך אַהינטאָן מיט אַזוי פיל ליידיקע צייט? עס פּאַסט צו זאָגן, כאַטש נעם און ווער אויס אַטעאיסט און הויב אָן צו גלויבן אין גאָט און ווער פרום. וואָרים פון נאַטור בין

איך אַן אַטעאיסט און אַ פֿריידענקער, איך האַלט אַז דאָס וואָס מענטשן זענען רעליגיאָזנע און הויבן אָן גלויבן אין גאָט איז ווייל עס האָט זיי דערעסן אַרומצוגיין ליידיק. אָדער עס איז זיי אונטערגעקומען אַ וואַקיישאַן, און עס איז נישטאָ מיט וואָס אויסצופילן די צייט. ווארים אַז מען גלויבט אין גאָט איז פֿאַרט פֿאַראַן עפּעס צו טאָן, פֿאַראַן עפּעס אַ שטיקל צייט-פֿאַרטרייב. מען גייט אין שול, מען כאַפּט אַ ברכו, מען זאָגט אַ קאַפּיטל תהילים, מען הערט אַ מגיד. אַוודאי איז זיי גוט. אַ געוויינטלעכן מענטשן איז גוט. אָבער וואָס זאָל איך טאָן? איך בין דאָך אַן אַטעאיסט און אַ בוכאַלטער, מיר דאַרף מען אַלץ באַווייזן מאַטעמאַטיש... קענט איר מיר באַווייזן אַז עס איז דאָ אַ גאָט אויף דער וועלט ווי צוויי מאָל צוויי איז פֿיר? קענט איר דאָס מיר באַווייזן? ניין? טאָ וואָס פֿאַר אַ רעכט האָט איר צו הייסן מיך ווערן אַ גלויביקער? האַ?

איינער אַ קלוגער מענטש און אַ מומחה אין ליידיק-גיין האָט מיר אַפילו יאָ געגעבן אַ גוטע עצה, ווי אַזוי אויסצופילן אַ גאַנצן טאָג מיט גרויס נוצן. דהיינו — ראָט ער —, איך זאָל דעם ערשטן האַלבן טאָג טראַכטן און זאָרגן וועגן דעם ווי צו פּוסט-און-פּאַסטעווען און ליידיק-גיין דעם אַנדערן האַלבן טאָג און אַזוי אַרום וועל איך אַ גאַנצן טאָג זיין באַשעפֿטיקט.

עס האָט שוין געהאַלטן אַפילו אַזוי, אַז איך זאָל דעם גאַנצן וואַקיישאַן אַפּשרייען און זיך אַרויסדרייען. — ווי להבדיל ביי אונדז אין דער היים, אין פּוכאָוויץ — איך בין פֿון פּוכאָוויץ, בין איך — פֿון פּריזיוו.

איך בין אַוועקגעגאַנגען אין אָפֿיס, וואו איך אַרבעט און זיך געבעטן דאָרט ווי ביי גזלנים:

— האָט אויף מיר רחמנות און באַפֿרייט מיך פֿון דעם דאָזיקן מאַרטירעלאָגיע-וואַקיישאַן! — וואָס ווילט איר איך זאָל שטאַרבן פֿאַר

דער צייט? איך דאַרף נישט קיין נאַטור און דאַרף נישט קיין לאַנד־שאַפֿטן, איך דאַרף זיך נישט ערהאָלן. איך וויל נישט זיצן אויפֿן שויס פֿון דער נאַטור. אַז די איינציקע ביסל לופֿט וואָס איך האָב ליב, איז — די גומענע לופֿט־קישעלע, וואָס האָט אַ לאָך אינדערמיט, וואו איך זיץ געבויגן מיט מיין הכנעהדיקער פּליצע. מענטשן זאָגן אַז איך האָב אַ קרומע פּליצע, איך ווייס נישט, איך האָב מיין פּלייצע קיין מאָל נישט געזען — איך שרייב מיר מיינע חשבנות. זאָגט צו מיר דער באָס אַז איך מוז פֿאָרן אויף וואַקיישאָן ווייל עס איז דאָ אַזאַ לאָ פֿון דער יוניע, פֿון דעם לייבאָר־דעפּאַרטמענט, פֿון באָארד אָוו לייבאָר און נאָך אַזעלכע מלאכי הבלה.

בין איך געלאָפֿן אין אַנדערע ערטער. געזוכט אַפֿילו פּראָטעקציע מען זאָל בטל מאַכן די גזירה. האָט עס געהאָלפֿן — ווי אַ טויטן באַנקעס.

נו, מילא. אַז מען רעדט פֿון גזירות איז דאָך נישט שייך — האָב איך זיך אונטערגעגעבן. יידן זיינען איבערגעקומען גרעסערע ענוים און צרות, וועל איך דאָס אויך איבערקומען...

אָבער ווי וועל איך פֿאַרט איבערקומען דריי וואָכן שלינג־און־שלאַנג, בלייבט נאָך אַלץ אַ האַרבע פּראָבלעם, וואָס איז מיר געבליבן שטעקן ווי אַ ביין אין האַלדז, נישט אַראָפּצושלינגען און נישט אויסצו־שפּייען. איך בין געוועזן אויס מענטש.

האָט איינער פֿון די אָפֿיס־מענטשן, מיסטער וואַנסעדריי פֿון כאַרבין, אַ מענטש אַ שטיקל לץ, זיך אַריינגעמישט און גענומען מיך טרייסטן:

— פּרע אָדם, וואָס דו ביסט! — זאָגט ער צו מיר — דו נעמסט וואַקיישאָן, שמאַגעגאַ, ווערסטו דאָך אַ גאַנצער יאַטעבעדאַם. אַ רייזנדער, אַ טוריסט, אַ גלאָב־טראָטער.

— וואָס וועל איך ווערן?

— אַ גלאָב־טראָטער. וועסט טרעטן די ערד.

— וואָס וועל איך טאָן?

— די ערד וועסטו טרעטן.

— די ערד וועל איך טרעטן? און וואָס וועל איך אויסטרעטן? געהערט אַ ביסל?

— וועסט מאַכן אַ רייזע און אויספֿאָרן אַ וועלט: קאַלקוטאַ, סטאַמבול, באַנקאָק און בעסאַראַביע.

— וואָס וועל איך דאָרטן טאָן אין יענע מקומות? איך וועל דאָך דאָרטן פּייגערן פֿון ערגעניש.

— וואָס פֿאַר אַן ערגעניש? אַדרבה, דו וועסט אָנזען אַ וועלט און לעבן ווי גאָט אין אָדעס, זיך באַגעגענען מיט אַ סך שבטים און פֿעלקער און אַלערליי נאַראָדן, אינדיאַנער, מעקסיקאַנער, קאַבּרינער און נאָך און נאָך... הייסט די רייזע אַליין וואָס איז ווערט. קוקסט אויף קאַרנאַוואַלן און די קאַרנאַוואַלן קוקן אויף דיר. פֿאָרסט אויף שיפֿן און די שיפֿן פֿאָרן אויף דיר... פֿאָרסט זיך אויף אַ שיף, לאָמיר זאָגן, אויפֿן קאַראַבעאישן ים המלח. ליגסט זיך אויפֿן אויבערדעק אין אַ ליג־שטול, פֿאַרברענגסט מיט אַלערליי מוידן: שוואַרצע, ווייסע, געלע, גרינע, פּאַפּולאַטע, טרינקסט מיט זיי דזשינדזשער־איל און פֿאַרברענגסט מיט זיי אין געשפּרעכן פֿון נאַטור־וויסנשאַפֿט, אָדער דו קלייבסט אויס גאָר אַ פֿרוי, לאָמיר זאָגן, אַ צעכירעזאַדע, באַזעצסט זיך מיט איר אויף אַן אומבאַזעצטן אינדזל אין לאָנג־איילאַנד און עסט מיט איר עקזאָטישע מאכלים, מאַמאַליגע, קיש־מיש מיט קאָקאָ־ניס, מיט כינעזישע טשאַפּסאָי און אַרמענישע שישקעבאָב.

— וואָס דאַרף איך טשאַפּסאָי מיט שישקעבאָב אַז אַ ביסל רומענישע מאַמאַליגע און היימישע פֿאַרפֿל־צימעס הייסט מיך דער דאָקטער אויך נישט עסן צו פֿיל.

זעט ער, אַז ער קען מיט מיר גאָרנישט מאַכן, נעמט ער און רוקט זיך אַוועק פֿון מיר און נאָך אים אַלע איבעריקע אַרום.

האָב איך ווידער גענומען טראַכטן: געטראַכט און געטראַכט פֿאַר־שיידענע פּלענער, און פּראָיעקטן ביז עס איז מיר איינגעפֿאַלן אַ גאָלדענער געדאַנק:

פֿאַרוואָס זאָל איך נישט נעמען און אָנשרייבן אַ בוך? איך ווייס נישט צי דאָס וועט זיך מיר איינגעבן, ווייל קיין גרויסער שרייבער בין איך נישט און קיין קאָפּ־מענטש אויך נישט. קיין אַטאָם־באָמבע האָב איך נישט אויסגעטראַכט און אַ בוך שרייבט מען דאָך פֿון קאָפּ. וואָס איז אַ רעקעט און אַ בלאָף. אויסטראַכטן מעשׂות פֿון קאָפּ וויל איך נישט. איך גלויב נאָר אין בוכאַלטעריע און אין ציפֿערן. אַלע מאָל האָב איך געהאַט דערצו אַ תשוקה, גאָר אַמאָל בין איך געווען אין סמאָרגאָן אַ לערער פֿון בוכאַלטעריע דורך קאָרעספּאָנדענץ און היינט האָב איך זיך גאָט צו דאַנקען אַרויפֿגעאַרבעט אַלס בוכהאַלטער אין אַ ריעל־עסטייט אָפֿיס. אָט איך וועל אייך איבערלייענען מיין וויזיט־קאַרטע, וועט איר זען... „מעקס קימעל (מיין נאָמען) ריעל־עסטייט מענעדזש־מענט אינשורענס איידזשענסי סייל, מאָרגעדזש טראַנסאַקשאָנס און ליי־סענסט פּראָפּיט בראָקער, אויף 1637 עוועניו סי, קאָרנער טשעקער סטריט" דאָרט זיץ איך מיר אין מיין אָפֿיס און אַרבעט מיר מיין בוכהאַלטעריע; האָב מיר פֿון מיין אַרבעט דאַבידעוועט אַן אייגענעם פּליך אויף מיין קאָפּ, וואָס מען קען זיך ביי אים ראַזירן, ווייל ער גלאַנצט ווי אַ שפּיגל. מיט אַ פּאָר שוואַרצע מאַנקעטן אויף די אַרבל. מיט אַ גרינעם דאַשעק איבער די אויגן, מיט אַ פּענסל הינטערן רעכטן אויער, אַ סיגאַרעטל הינטער דעם לינקן אויער — זיץ איך מיר און שרייב מיינע חשבונות. ציפֿערן, ציפֿערן, ציפֿערן. און האָב הנאה פֿון מיין פּרוכטבאַרן לעבן...

אַזוי טאָג נאָך טאָג. אַמאָל נעם איך אַ ביסל אַרבעט אַהיים אויף אָווער־טאַים און בין אַ גליקלעכער מענטש!

וואָס וועל איך איצט טאָן? און באַלד פאַלט מיר איין אַ געדאַנק: איך וועל גאָר אָנשרייבן אַ בוך, אַ ראָמאַן, אָדער לידער — נאָר איך וועל אַריינפירן אַ נייעם סטייל — אַ נייע אינאָווײשאָן — איך וועל אַריינשטעלן שטיקער בוכהאַלטעריע אין מיין בוך. אויף איין בלעטל וועל איך שרייבן די מעשה גופא פון ראָמאַן, וועגן דער ליבע אָדער די היס־טאָריע פון דער מעשה און אויף אַן אַנדער בלעטל — אַ שטיק אַריפ־מעטיק אָדער אַלגעברע, צי אַזוי עפּעס אַ חשבון. איך מיין אַז דאָס וועט זיין אַ נייער אויפטו אין דער שרייבערישער פּראָפעסיע.

די שרייבער אָדער פּאָעטן באַקלאָגן זיך, אַז זייערע ביכער זענען אויף צרות, פאַרקויפן זיך נישט, קיינער וויל זיי נישט לייענען. וואָלטן זיי אָבער געטאָן ווי איך, וואָלט מען זייערע ביכער געריסן פון די הענט. ווען אַ פּאָעט וועט אָנשרייבן זיין בוך לידער לויט מיין פּלאַן: אויף איין בלעטל אַ ליד און אויף דעם צווייטן אַ שטיקל בוכאַלטעריע, אַ חשבון, אָדער אַן אויפגאַבע פון אַריפמעטיק, וואָלט זיין בוך געוואָרן אַ בעסט־סעלער.

צולעצט איז מיר איינגעפאַלן גאָר אַ געניאַלער פּלאַן: איך וועל שרייבן גאָר אַ טאָגבוך. אַלע מענטשן, וואָס האָבן נישט וואָס צו טאָן, שרייבן טאָגביכער, קעניגן, גענעראַלן, דיפּלאָמאַטן, מיניסטאָרן און אַנד. וועל איך אויך אָנהויבן שרייבן אַ טאָגבוך. וואו וועל איך נעמען אַ טעמע? טאַקע פון מיין וואַקיישאָן־צייט גופא. איך וועל טאַקע אָנהויבן פון מאָרגנדיקן טאָג. מאָרגן איז זונטיק. דער זונטיקדיקער טאָג ליגט מיר שוין לאַנג אין די ביינער און ס'איז אַ מצוה אים צו באַשרייבן. איך האַלט אַז דער זונטיקדיקער טאָג איז דער ערגסטער טאָג אין

מענטשנס לעבן. יעדעס מאָל ווען איך פּלעג דערזען דאָס רויטע בלעטל אויף דעם אַפּריס־קאַלענדאַר, פּלעגט מיר געבן אַ ביטערער טיאָך אין האַרצן. — שוין ווידער זונטיק! איך מיין אַז דער זונטיק אַליין מיט אַלע זיינע ליידן און אַנגסטן און נודנענישן קען קלעקן אויף אַ גאַנצן טאָגבוך פון טויזנט זייטן מיט צוויי פּראָלאָגן און דריי נעקראָלאָגן.

און אָנשרייבן אַ טאָגבוך פון אַ נודנעם וואַקיישאָן איז גראָדע נישט שווער און אַפּילו אַ דאַנקבאַרע אַרבעט. ממה־נפשך: וועט אַרויסקומען אינטערעסאַנט, וועט מען זאָגן: „אַט דאָס הייסט אַן אינ־טערעסאַנט בוך". און מען וועט מיך לויבן אין טאָג אַריין. וועט דאָס אַרויסקומען נודנע און לאַנגווייליק, וועט ש. ניגער לויבן: „אַך, וואָס פאַר אַ וואונדערבאַר ווערק! ווי נודנע דאָס איז, די פינגער צו לעקן. ווי ער האָט עס אויפגעכאַפּט די נודנעקייט, אַז עס איז ממש צו באַוואונ־דערן. ער וואַקסט אַ זשעני דער אויטאָר„ אסור אויב איך וואָלט עס אַזוי געקענט. איך, אַז איך שרייב אַן געניאַל נודעניש, איז לאַכט מען גאָר... מען פרייט זיך. אָבער ער, טונקעל, אַז ער שרייבט אַן אַ נודעניש, איז טאַקע אַ נודעניש פון זיין ליבן נאָמען. עס אָטעמט מיט נודנעקייט. ער איז פול מיט מיסטיש נודנעם רוח הקודש! זיין נודאָטע איז פּעט. געדיכט, מיט די הענט אָנצוטאַפּן...

און איך שטעל פּעסט דעריבער, אַז ער איז ווערט צו שטיין אין דער שפּיץ פון דער חברה וואָס האָבן זיך איינגעטיילט מיט די פּרעמיעס פון אונדזערע אנשי שלמינו וואָס פאַרוואַלטן איבערן פאָנד פון גרויסן געניץ.

אַלזאָ איך הויב אָן פֿון דעם זונטיק.

זונטיק פֿון אַכט אינדערפֿרי ביז עלף בייטאָג

איך האָב זיך אויפֿגעכאַפּט אַכט אַזייגער אינדערפֿרי. אין האַרצן האָט מיר גלייך אַ צופּ געטאָן מיט אַ ווייטיקדיקער דערמאָנונג וועגן מיין פֿאַרשטייענדיקן פֿאַרשאַלטענעם וואַקיישאָן. ס׳איז זונטיק, דער ערשטער טאָג פֿון מיין נייעם גלות.

נו יאָ, היינט איז זונטיק. היינט קען איך, צו מיין טיפֿן באַדויערן, ליגן ווי אַ גראַף, ווי אַ פּריץ און שלאָפֿן ווי לאַנג איך וויל. היינט דאַרף איך נישט גיין אין אָפֿיס און אַרבעטן איבער די ביכער מיט די אַנגענע־מע זיסע רעכענונגען און פֿאַרפּלאָנטערטע חשבונות. היינט איז זונטיק, היינט קען איך ליגן אין בעט און טראַכטן, זיך ציען און גענעצן און חלומען...

וואַרט נאָר, וואָס האָט זיך מיר געחלומט? עפּעס האָבן זיך מיר געפּלאָנטערט היינטיקע נאַכט פֿאַרשיידענע חלומות. איך פּרואוו זיך צו דערמאָנען און צונויפֿשטעלן אַ פּאָר חלומות. נאָר עט, עפּעס נאַרישע, פּוסטע און נודנע חלומות. קיין איין רעכטער אינטערעסאַנטער חלום און עס איז אַ שאָד. וואָרים נודען מיט חלומות וואָלט איך געקענט, ווי דער גרעסטער שרייבער.

איך האָב אויסגעצויגן מיינע פֿאַרשלאָפֿענע גלידער, זיך אויפֿגעזעצט אין בעט ווי אַ „קרומע נון״, אויפֿגעשטעלט די קני ווי צוויי קראַקוועס, אַרומגענומען זיי מיט מיינע שלאָבערדיקע, בוכהאַלטערישע הענט, געקוקט אויף די ברודנע פֿלעקן איבערן צעשפּאַלטענעם שפּיגל און געטראַכט:

יאָ, היינט איז זונטיק, יום־טוב, היינט בין איך צום באַדויערן אַ פֿרייער פֿויגל, היינט בין איך אויס שקלאַף; היינט קען איך טאָן וואָס איך וויל — הוליען, זיך ווייַלן און אַמוזירן — באַלד האָב איך זיך

געכאַפּט, אַז אַזעלכע גליקלעכע מאָמענטן וועל איך דאַרפֿן דורכלעבן גאַנצע דריי ביטערע וואָכן און אַ שווידערלעכער קלעם אין האַרצן האָט מיר אַ שלאָג געטאָן ביז צום חלושן.

אַ, דער אומגליקלעכער טאָג הויבט זיך אָן!

מיט דעם ערשטן האַלבן טאָג איז נאָך אַ האַלבע צרה: דעם ערשטן האַלבן טאָג קען מען נאָך אויספֿילן: וואַשן זיך, ראַזירן, אויסזוכן אַ פּאַסיק העמד, אָנצונייען אַ פּאָר קנעפּלעך וואו מען באַדאַרף נויטיק, צופּאַסן אַ קראַוואַט, וואָס זאָל זיך פּאַסן צום העמד, צופּאַסן אַ נאָז־טיכעלע פֿאַר דער אויבערשטער טאַש, וואָס זאָל פּאַסן צום קראַוואַט, ווי אַלע ריס־טאָקראַטישע אינטעליגענטן.

איך האָב מיך אויפֿגעהויבן פֿון בעט, אויפֿגעהויבן די שטאָרע פֿון פֿענצטער, אַרויסגעקוקט אין הויף אַריין. דער הויף איז אַ פּשוטער הויף, דער הויף פֿון מיין האָטעל „מאָנטע קאַרלאָ", קאָלומבוס עוועניו, קאָרנער טשאַק־נאָט סטריט. דאָרט וואוין איך אין אַ צימער, אויפֿן זיבעטן פֿלאָר. דער הויף איז נישט קיין גרויסער, אַ שמאָלער, הויכער שטיינערנער קאַסטן מיט אָפּגעשיילטע ווענט, אָנגעפּיקעוועט מיט אַ סך גלייכע, נודנע פֿענצטער, מיט אַ ליין פֿון וועש, וואָס טריקנט זיך פֿון איין ווינקל צום צווייטן און שאָקלען זיך ווי גייסטער אין אויסגע־לאָסענע פּאָזעס. אין יעדן פֿענצטער זע איך אַ סינק, ביי יעדן סינק זע איך אַ פּאַרשוין מיט אַ האַנטוך אויף די אַקסלען — איינער ענ־לעך צום צווייטן ווי צוויי טראָפּן וואַסער, ראַזירן זיך מיט דעם זעלבן סאָרט סייפֿטי־רייזאָר און מיט דעם זעלבן שטיקל „פּאַלמאָליוו"־זייף.

איך דאַרף זיך אויך ראַזירן. איך בין שוין אַ ביסל פֿאַרוואַקסן מיט אַ בערדל. ווייל פֿון זונטיק ביז זונטיק ראַזיר איך זיך נישט. איך באַטראַכט זיך אין שפּיגל. קיין גרויסער קראַסאַוועץ בין איך נישט. אַ האָריקע ברוסט אַ ביסל איינגעפֿאַלן און אַ בייכל וואָס טאַרטשעט אַרויס. און מיין נאָז איז זייער אַ שמאָלע און אַ דינע און ער זעט אויס ווי אַ ציפֿער 1. איך נעם זיך אויך ראַזירן.

אָפּגעראַזירט זיך, נעם איך זיך אָנטאָן אַ פֿריש העמד. מיינע העמדער גיב איך אין דער כינעזישער האַנט־לאַנדרי „סיי־קיי־פֿו". אַ טבע האָט די דאָזיקע לאַנדרי צו צונויפֿלייגן אַ העמד זייער פּינקטלעך. זאָרגפֿעליק אַריינרוקן אַ שטיקל פּאַפּיר־קאַרטאָן אינדערמיט, צו צעשטעכן יעדעס פֿעלדל, יעדן קנייטש מיט פּינס. ביי יעדן ווינקל פֿון די אַרבל, ביי די מאַנזשעטן, קאָלנער, נאַרם, פֿון אויבן, אונטן — אומעטום פּינס. אָפּילו דאָס פּאַק־פּאַפּיר איז אַרומגעשטאָכן מיט נאָדלען און פּינס. איך הויב אָן אַרויסנעמען די פּינס פֿון העמד און עס קלויבט זיך אָן ביי מיר אויפֿן טיש אַ היפּש בערגעלע מיט שפּילקעס. די דאָזיקע אַרבעט מוז געמאַכט ווערן זייער געניי און אויפֿמערקזאַם, איך זאָל ניט איבערלאָזן קיין איין שפּילקע אין העמד. מען זאָל זיך חלילה נישט איינשטעכן און זיך צעקאַליעטשען. עס איז אָפּילו אַ מאַרודנע אַרבעט, נאָר עס שאַדט אָבער נישט. איך האָב צייט. עס איז דאָך זונטיק היינט! דער טאָג איז דאָך אַזוי גרויס! און לאַנג! און איך בין, ווי מיר, אַזוי פֿריי!... איך קען אָפּילו איבערציילן די שפּילקעס — 1672 שטיק.

איצט טו איך אָן מיין דאָבל־ברעסטעד סורדוט. פֿאַר זונטיק האָב איך אַ דאָבל ברעסטעד־סורדוט, וואָס דינט מיר פֿאַר יום־טובים און לוויות. די טאַליע איז אַ ביסל צו הויך. איצט טו איך אָן אַ האַרטן קאָלנער וואָס איז אויך צו הויך און שמאָל, אָבער עס פּאַסט מיר.

איצט קומט אַ נייע שטיק אַרבעט: איבערלייגן אַלע חפצים פֿון די קעשענעס פֿון וואָכעדיקן סוט אין די קעשענעס פֿון זונטיקדיקן סוט. און דאָס איז אַ נודנע שטיק אַרבעט, וואָרים האָבן האָב איך אין מיין סוט אַ וועלט מיט קעשענעס. איך וועל אייך אויסרעכענען: אַכצן גרויסע, זעכצן קלענערע, צען מיטעלע, אַכט גאָר קליינטשיקע, זעקס פיטשעניונקע, זיבן טיפֿע און ברייטע, זיבן פֿלאַכע און שמאָלע, פֿינף וואָס פֿאַרשפּילען זיך אויף קנעפּלעך, פֿיר אויף קנאַפּקעס און דריי אויף זיפּערס. צוזאַמען איז עס פֿיר און אַכציק קעשענעס. און דאָס אַלץ מוז מען אויסליידיקן און איבערלייגן די חפצים פֿון איין סוט אין אַנדערן אַריין. איך טו דאָס געדולדיק, מחמת שטענדיק האָב איך צרות פֿון מיין שלעכטן זכרון; שטענדיק האָב איך אַ טבע צו פֿאַרגעסן עפּעס אַ חפֿץ אין קעשענע: איינמאָל פֿאַרגעס איך דעם שליסל פֿון טיר, אַ צווייט מאָל דאָס בייטעלע מיט געלט. אַ דריט מאָל — דאָס קעמעלע, דאָס שפּיגעלע, וואָס פֿון איין זייט איז עס אַ קעמעלע און פֿון דער אַנדערער אַ בערשטל, דאָס שערעלע, דאָס מעסערל, דאָס נאָז־טיכל, די פּען, דעם בלייפּעדער, מיינע וויזיט־קאַרטעס, דאָס נאָטיץ־ביכל, דאָס לאָנדרי־צעטל, דאָס פּעקל ציגאַרעטן „פּאַל־מאַל“, די צוויי קנעפּלעך וואָס איך דאַרף זיי אָנניין, די צינד־מאַשינקע. איך פֿאַרגעס דעם טאַשן־זייגער מיטן קייטל מיטן אַמולעט, אַ פּענסיל, די פֿאַרשניץ־מאַשינקע. דאָס אַלץ מוז איך איצט איבערפּעקלען פֿון וואָכעדיקן סוט אין זונטיקדיקן.

אָפּגעטאָן דאָס שטיקל אַרבעט, נעם איך שטופּן מיינע פּערלמוטערנע שפּינקעס אין מיינע מאַנזשעטן און מיינע פֿיס אין די געשטרייפּטע הויזן און דאָ בלייב איך שטיין אַ געפּלעפֿטער ביי אַ נייעם אומגליק.

מיינע הויזן פֿאַרהעקלען זיך ביים קראַק מיט אַ זיפּער. דער זיפּער פֿאַרהאַקט זיך אין סאַמע מיטן קראַק — נישט אַהין און נישט אַהער,

נישט אַרויף און נישט אַראָפּ — איך נעם מייסטרעווען ביים זיפּער מיט גרויס אייפער, אינזשיניערעווע מיט התמדה. איך באַוואונדער דערביי... דעם שכל, פון אַ „זיפּער" איך געדענק ניט ווי לאַנג איך האָב זיך געפּאָרעט ביים זיפּער אָבער אַרויסבאַקומען. אין אַן אַרבעטס־טאָג וואָלט עס געווען אַ קאַטאַסטראָפע, אָבער היינט בין איך צופרידן. אַראָגעשטופּט אַ שטיק טאָג! גאָט שיקט צו די רפואה פאַר דער מכה...

איצט לאָז איך זיך גיין. איך לאָז זיך צום אַרויסגאַנג. דער עלעוויטאָר־באָי זאָגט מיר „גוד מאָרנינג" און זאָגט מיר אָן די בשורה, אַז היינט איז אַ „לאָוולי דעי". ביי דעם נעקסטן שטאָק קומט אַריין נאָך אַ שכן און זאָגט מיר אָן די בשורה, אַז היינט איז אַ „לאָוולי דעי" און אַזוי ווייטער אויף אַלע איבעריגע סטאָפּס. אויף אַלע לשונות זאָגט מען מיר אָן אַז היינט איז אַ „לאָוולי דעי". ביי די ווייטערדיקע שטאָקן ווערט דער עלעוויטאָר אָנגעפּילט מיט טענענטס און אַלע רעדן וועגן וועטער. מען ציטירט דעם וועטער־נביא פון ראַדיאָ און איינער ברענגט אַפילו אַרויס דעם וויץ פון מאַרק טווין: „אַלע רעדן וועגן וועטער און קיינער טוט וועגן דעם גאָרנישט". צוויי פאַרשווינען רעדן חכמות פון הינט. עס ווערט אַ גערעדעריי און פון מאַנכע פאַרשווינען טראָגט אַ ריח פון שלעכטן בראַנפן און ביליקן פּערפיום. דער עלעוויטאָר לאָזט זיך אַראָפּ צום סאַמע מיין־פלאָר. דער עולם גייט אַרויס. איך גיי אויך אַרויס מיט דער אינפאָרמיישאָן וועגן „לאָוולי דעי".

עס טריפט טאַקע אַ שיטער נודנע רעגנדל, ווי אַ נאַסער שטויב. עס נעמט דורך אַלע אברים. איך שטעל אויף דעם קאָלנער. איך קויף אַ צייטונג און דעק צו מיין קאָפּ, און גיי אַריין אין מיין שטענדיקן, גוט־באַקאַנטן „האָרן און האַרדט"־אויטאָמאַט צו עסן ברעקפעסט.

איך בין זייער צופרידן וואָס עס איז זונטיק. זונטיק האָב איך צייט דורכצופירן די גאַנצע פּראָצעדור און חכמה, וואָס מען איז מחויב דורכ־צומאַכן אין אַן אויטאָמאַט:

איך שטעל זיך ביים קאָונטער צו נעמען שפּייזן, דערמאָן איך זיך, אַז איך האָב נישט קיין ניקלס און אין אַן אויטאָמאַט מוז מען האָבן ניקלס; אַן אַ ניקל איז מען אַ טויטער מענטש; לויף איך צו דער קאַסע, טויש אויס אַ דאָלער אויף ניקלס און לויף ווידער צום שפּייז־טיש, הייסט מען מיר נעמען אַ טאַץ און אַ ביסל זילבער. לויף איך צו דער זילבער־באָקס און נעם אַ לעפל, גאָפּל, מעסער און די איבעריקע מכ־שירים. איצט לויף איך צוריק צום קאָונטער־טיש און שטעל זיך אין ליין.

איך באַטראַכט די אַלע פאַרשיידענע שפּייזן, קוק זיי איבער געגוי מיט זייערע פּרייזן און טראַכט, אַז היינט צוליב זונטיק באַדאַרף מען על־פּי־יושר עסן אַ לייטישן פרישטיק פון עפּעס גוטע, געשמאַקע און געהויבענע מאכלים. איך באַשטעל אַ גלאַז טאָמייטאָ־דזשוס, אָוטמיל, צוויי סקרעמבלד עגס מיט סמעש פּאָטייטאָס, אַ שיסעלע פלוימען סטיו. איצט לאָז איך זיך מיטן גאַנצן טאַץ מאכלים צו יענעם ווינקל, וואו מען קריגט געבעקס און קריג אַרויס אַ פּאָר זעמל מיט פּוטער. אָנ־געלאָדן מיטן גאַנצן האַרמידער שפּייזן (און ועל כולם, מיט מיין מאַנטל און קאַפּעלוש אויף די הענט אַלס צוגאָב, מחמת קיין הענגער אויף דער וואַנט איז דאָ נישטאָ, און די שטולן זיינען דאָ אַזוי קונציק געמאַכט, אַז מען קען אויף זיי גאָרנישט אויפהענגען... די אייגנ־טימער פון די דאָזיקע עס־און־טרינק־אינסטיטוציעס האָבן אַוועקגעלייגט געגוג איינפאַל, מי און חכמה אין זייערע אונטערנעמונגען, אַז עס זאָל פאַרן קאָסטימער נישט בלייבן חלילה קיין פּיצל אָרט וואו אויפצוהענגען אַ בגד, כדי דער קאָסטימער זאָל זיך דאָ חלילה נישט פאַרזיצן אַ ביסל לענגער...)

איך לאָז זיך מיט דעם גאַנצן טאַראַראַם אַנגעלאָדן ווי אַן אייזל צו זוכן אַ טישל. און אַ טישל אַ פרייען איז היינט אַ ביסל שווער צו געפינען, ווייל היינט איז זונטיק און זונטיק זיינען אַ סך פון די אַרו־מיקע רעסטאָראַנען און פוד־שאָפּס פאַרמאַכט. יגעתי מצאתי — אויפגעזוכט אַ פרייען פּלאַץ ביי אַ טישל לייג איך אַוועק מיין קאַפּעליוש אונטערן שטול, שטעל אַוועק דאָס עסן און דערמאָן זיך, אַז מען דאַרף נאָך עפּעס טרינקען. לויף איך צו דער וואַנט, וואָס פּליסט מיט אַלערליי פּליסי־קייטן, צאַפּ מיר אָן אַ גלאָז פּאַסטום אין אַ טאַס, וואָס אָן אַן אונטערטעצל. קיין אונטערטעצל איז היינט נישטאָ צוליב זונטיק. איך לויף צוריק צום טישל. אויפן וועג פאַרטראַכט איך מיך און בלייב שטיין, איך טראַכט: וואָס אָן ערך פאַר אַ מהלך איך האָב שוין דאָ דורכגעמאַכט. איך בין טשעקאַווע צו וויסן וואָס פאַר אַ שטרעקע איך בין שוין דאָ דורכ־געלאָפן פאַר דעם פרישטיק? לאָמיר זאָגן, אַז דער שטח פון זאַל, אין דער ברייט, טרעפט אָן פון איין זייט צו דער צווייטער פון מזרח צו מעריב, הייסט עס, אַ פופצן מעטער, דאַרף עס אָנטרעפן אַ אַ זעכצן קוואַדראַט מעטער און אין דער שמאָל פון יענער וואַנט ביז אַט־דער־אַ, דאָס הייסט פון דרום צו צפון, טרעפט אָן אַ פינף און צוואַנציק מעטער . . . האָב איך דורכגעמאַכט אַ קימאַ'לן פון דרייסיק מייל מיט עפּעס . . .

און דאָ לויפט מיר אונטער אַ פרוי און טוט מיר אַ שטורך אונטערן עלנבויגן און גיסט מיך אָפּ מיטן גלאָז פּאַסטום ווי גרויס איך בין. איך וויש זיך אָפּ, קום צו צו מיין טישל.

ביים טישל איז געזעסן אַן אַלטע יידענע און געגעסן אַן אַרבעס־זופּ. דערזעענדיק מיך האָט זי זיך אַ ביסל אויפגעהויבן צו גיין און צו מיר געזאָגט מיט אַן אָנ־ציינערדיקן חתוך הדבור:

— סצקיוז מי, מיסטער, איך האָב צו אייך צו מאַכן מיר אַ פּייוואָר. אירט זיין אַזוי גוט און וואַטצען מיין טצער מען זאָל זי ניט פאַרנעמען און אויף מיין האַלבע סיסעלע אַרבעס־זופּ, מען זאָל זי ניט אַוועקכאַפּן, אַז כאַפּן זאָל זיי די ניכפּה, די כאַפּונעס!... איך האָב נאָך ניט געקאָנ־צעט דאָס עסן, איך גיי קויפן נאָך אַ זעמל, וועל איך האָבן וואָס צו טונקען... איך האָב ניט קיין ציין, פאַר קיין יידן געדאַכט. מוז איך טונקעכען...

איך האָב איר צוגעזאָגט, אַז איך וועל היטן איר אָרט, אַכטונג געבן אויף איר טעלער זופּ, און צוגעגעבן איר אַ וואַרעמען „טהענקיו”. געדאַנקט האָב איר פּשוט דערפאַר, וואָס פאַרט האָט די יידענע מיר צוגעשאַרט אַ שטיקל באַשעפטיקונג אַכטונג צו געבן אויף איר בענקל.

איך זעץ מיך עסן. איך עס פּאַמעלעך. וואָס האָב איך זיך צו איילן? איך צעקיי יעדן ביס גרינטלעך מיט אַ טאַלק. אַזוי זאָגט מיר אָן דער דאָקטאָר זאַלטופּין אין ראַדיאָ יעדן פרימאָרגן — דער דאָקטאָר פון דייעט און באַשפּייזונג. ער דערציילט אַז אַ גרויסער פילאָזאָף פון לאָ און פּסיכאָאַנאַליזע האָט אַמאָל געזאָגט, אַז אַלע מחלות און אומגליקן קומען פון גיך עסן און אַז קייען יעדן ביסן פּאַוואָליע און גרינטלעך איז אַ סגולה צו אריכות ימים און אַ ייד וואָס זיצט מיט מיר ביי מיין טישל און באַהאַנדלט די פראַגע, באַשטעטיקט מיין געדאַנק. אַ קו — זאָגט ער — לעבט טאָקע זייער לאַנג, ווייל זי איז מעלה גירה...

אין אַ געוויינטלעכן פרימאָרגן עס איך מיין פרישטיק שנעל, האַרי־אַפּ, איך עס און וואָרג זיך, שלינג ווי אַ גאַנדז, אָבער היינט קען איך זיך דערלויבן צו עסן באַריכות מיט איבערלייגונגען, מיט ישוב הדעת, מיט ריטם.

אָבער ווי לאַנג קען אַ מענטש עסן? דער פרישטיק ענדיקט זיך. ווי אַ נודנער קאָנצערט. דער באָס־באָי נעמט אָפּראַמען דעם טיש.

ער טוט עס ענערגיש, האַסטיק, מיט האַרץ, מיט אימפּעט. איך זע, אַז ער וויל איך זאָל זיך אָפּטראָגן און אים באַפרייען דאָס טישל, זיין אינדוסטריע־צענטער, זיין פאַבריק. איך זאָל שוין גיין. אָבער וואוהין זאָל איך גיין? און צו וואָס, צו וועלכע צוועקן זאָל איך גיין. און צו וועמען זאָל איך גיין? און אין דרויסן איז דאָך רעגנדיק. און קיין שירם מיט וועמען צו פאַרטוישן זיך האָב איך אויך נישט.

בלייבט ביי מיר צו נעמען עפּעס נאָך אַ מאכל, אַ פּאַרציע בייקט בינס אָדער מאַקאַראָני מיט קעז. נאָר דאָס איז שווער צו פאַרדייען. איך נעם בעסער געקאָכטע פלוימען. פלוימען איז געזונט. דאָקטוירים הייסן עסן פלוימען. איך נעם צום מויל אַ פלוים, אַ צווייטע. איך לויף צום בופעט נאָך אַ נעפּקין. איך האָב צום גאַנצן טומל פאַרגעסן צו נעמען אַ נעפּקין. איך קום צוריק. מיין טעלערל פלוימען איז שוין נעלם געוואָרן. ווי אין וואַסער אַריין... ביים טיש אַרבעטן שוין צוויי נייע מענטשן. איינער ווישט דעם טיש מיט אַזאַ רוגזה, ווי ער וואָלט אים וועלן אומברענגען עד חרמה. דער צווייטער רוימט אונטערן טיש מיט אַ גרויסער נאַסער באַרשט. רוימט אונטער מיין שטול, קלאַפּט מיר איבער מיינע פיס, ווי ער וואָלט שפּילן בייז־באָל, הוקעט און מרוקעט און גיט מיר קאַפּולירער אָנצוהערעניש, אַז איך זאָל זיך שוין אָפּטראָגן.

בין איך אַן איידעלער מענטש און לאָז מיך גיין.

זונטיק פון 11 פאַרמיטאָג ביז 2:30 נאָכמיטאָג

ביים טיר בלייב איך שטיין אַ צעמישטער און פאַרדאגהטער: וואו־הין גייט מען? און וואָס טוט מען? דאָס רעגנדל טריפּט נאָך.

איך שטיי אין טיר און קוק אַרויס צום גאַס. קעגנאיבער רייסט

זיך צום הימל אַ געוואַלטיקער וואָלקן־קראַצער. אַ רויער מויער פֿון רויטע ציגל אָן קאַרניזן, אָן באַלקאָנען, אָן אַ שטיקל באַפּוצעכץ פֿון אַנדערע שטיינער, אַנדערע ציגל. אַ סך שטאָקן, מיט אַ ים פֿענצטער און אַ סך פֿייער־עסקייפּס... פֿאַרגלוסט זיך מיר צו איבערציילן די שטאָקן. דאָס וועט זיך מיר לייכט איינגעבן. דערנאָך וועל איך זיך נעמען צו די פֿענצטער. וויפֿל פֿענצטער האָט דאָס הויז, און וויפֿל אַ שטייגער קאָסט אַזאַ הייזל. דאָס וועט זיין אַ שטיק ענטערטיימענט.

איך וועל איבערציילן די צאָל פֿענצטער אין דער לענג און נאָכדעם אין דער ברייט. נאָך דעם וועל איך עס אַלץ צונויפֿרעכענען, אַראָפּנעמען, כּפֿלען, טיילן, וועל איך וויסן די אונטערשטע שורה וויפֿל עס מאַכט אויס. רעכענען קען איך, איך בין דאָך אַ בוכהאַלטער פֿון טאָפּלטער בוכהאַלטעריע. ביי מיר, אַז איר פֿרעגט מיך: וויפֿל וועט זיין 21 מיט 18, אָדער 17 מיט 9, וועל איך אייך גלייך דאָס מאַכן אויפֿן קאָפּ, און וויפֿל וועט זיין 12 מיט אַ פֿינפֿטל אַראָפּנעמען פֿון 42 מיט אַ האַלב? וועל איך אייך דאָס גלייך מאַכן אויפֿן פּאַפּיר מיט אַלגעברע.

איך פֿאַררייס דעם קאָפּ, האַלט צו דעם קאַפּעליוש, טו אָן מיינע ברילן און נעם ציילן. ביי די אויבערשטע שטאָקן פֿאַרפּלאָנטער איך זיך. עס איז דאָרטן מטושטש און נעפּלדיק. איך הויב אָן פֿון דאָס ניי און פֿאַרפּלאָנטער זיך ווידער. איך וויל זיך נעמען צו די פֿייער־עסקייפּס, און איבערציילן זייערע טרעפּ, נאָר דאָס איז אויך שווער. איך גיב אויף דעם גאַנצן חשבון. מילא, וועל איך היינטיקס מאָל בלייבן אָן אַ ריכטיקן חשבון, אין אַ שעת הכושר, אין אַ בעסער וועטער, ווען די לופֿט וועט זיין ריין און דורכזיכטיק, וועל איך דאָס דורכפֿירן. איצט וועל איך סתּם קוקן. אינמיטן וואָך קען מען אַמאָל זען, ווי מען שלעפּט אַרויף אַ פּיאַנאָ אָדער אַ „פֿרידזשידער“ דורך אַ פֿענצטער. עס איז אינטערעסאַנט, מען קען אַמאָל זען ווי אַ מאַן הענגט אויף משקולות און וואַשט אַ פֿענצטער

איך אַ הויכן שטאָק. דאָס האַרץ קלאַפּט, אַט־אַט, ער פאַלט אַראָפּ. אָבער הײַנט זעט מען דאָס ניט, הײַנט איז זונטיק.

איך לאָז מיך גיין. דאָס רעגנדל האָט געסטאָפּט. מענטשן פאַרמאַכן זייערע שירעמס, די פענצטער־ווישערס פון די אויטאָס באַוועגן זיך פאַמעלעכער. דער ערשטער סטאָר אויפן קאָרנער איז אַ דראָג־סטאָר. איך שטעל מיך אָפּ ביים פענצטער און קוק אַריין מיט גרויס נייגער. דאָס שוי־פענצטער איז אָנגעפּיקעוועט מיט דראָג־סחורות. איך לייען די נעמען פון די סחורות, די פירמעס און די פרייזן מיט אַזאַ פּרעציז־קייט און גענויקייט, פּונקט ווי איך וואָלט האַלטן ביים אָפּקויפן דעם גאַנצן סטאָק וואַרע.

איך לייען כמעט אויפן קול.

מינעראַל־אויל — 26 סענט.

שאַמפּו — 45 סענט.

אַן אַלאַרם־זייגער — 99 סענט.

לעמב־טשאָפּ — 40 סענט.

גרינע זייף — 12 סענט.

האַמבורגער סטייק — 35 סענט.

ספּליט־באַנאַנע־אייז־קרים־סאָנדעי — 35 סענט.

עפּסאָן־סאָלט — 19 סענט.

מילך אָוו מאַגנעזיע — 39 סענט און 54 סענט.

טאָילעט פּייפּער — 11 סענט.

סאָל אַפּאַטיקע — 30 סענט.

סאָדע ביקאַרבאָנעיט — 17 סענט.

עס ווערט מיר לאַנגווייליק צו לייענען, לאָז איך עס איבער און גיי ווייטער. איך טראָג זיך איבער צו אַ צווייטן פענצטער, אַ שוי־פענצטער פון אַ דריי־גודס־סטאָר. דאָ ליגן פאַרשיידענע דרייגודס: העמ־

דער, קראַוואַטן, ראָבס, סאָקס, און אַלץ מיט אַזעלכע שרייענדיקע קאָ־לירן, און פּידזשאַמעס אויך מיט שרייענדיקע קאָלירן, אַז איר ווייסט ניט ווי קען מען גאָר שלאָפן אין אַזעלכע שרייענדיקע וועש. בלומען, חיות, פֿויגעלן, בוימער, לאַנדשאַפֿטן פֿערד זשאָבעס, הין־הערלעך, פּאַסן, פֿערד־נקבות, האַלבע לבנות, געפּינטלט, געשטרייפֿט — לעבעדיקע האָפּערדיקע קאָלירן, אָבער די סחורות ליגן דאָ זייער אומעטיק און פֿאַרלאַנגווייליקט. ווּעלכער קרעמער האָט עס אַמאָל געזאָגט: עס איז ניטאָ קיין לאַנג־ווייליקערע זאַך ווי סחורות אויסגעשטעלט אין אַ שוי־פֿענצטער פֿון אַ געשלאָסן געשעפֿט אין אַ יום־טוב־טאָג. אַפֿילו די צוויי מאַנעקינס, אַ פֿרוי און אַ מאַן, וואָס שטייען דאָ אויסגעפּוצט אין דער קלאָודינג־אָפּטיילונג, ער אין אַ טאָקסידאָ און זי אין אַן איוונינג־גאָון, שטייען זיי דאָ אַזוי פֿאַרנודיעט און זויער, אַז ס׳איז אויף זיי אַ צער־בעלי־חיים.

דאָס זעלבע אין דער בעקעריי מיט דעם גאָלדענעם שילד „קעיק־מעסטער". דאָ ליגן די קעיקס, בייגל און די אַנדערע קוכנס און קוקיס אין גרויס אומעט און לאַנגווייל... הגם די אויפֿשריפֿטן אויף זיי זיינען דווקא זייער פֿריילעכע: „העפּפּי בוירטדעי", „העפּפּי אַניווערסערי", „גאָלדען וועדינג", „העפּפּי וועדינג קעיק". אויך דער מיט קונסט אויס־געקנאָטענער קעיק מיט די צוויי מענטשעלעך — חתן־כּלה אונטער אַ גלעזערנעם קאָלפּאַק, וואו ער איז אַן אויסגעפּוצטער יונגערמאַנטשיק אין אַ שוואַרצן פּרינץ־אַלבערט און געשטרייפֿטע הויזן, און זי — אין אַ ווייסער כּלה־דרעס מיט אַ וואָאַל און אַ קראַנץ בלומען — אויך זיי שטייען זייער פֿאַרלאַנגווייליקט, זויער און אַנגעברוגזט, ניט ווי חתן־כּלה ערשט פֿון דער חופּה, נאָר ווי אַ מאַן און ווייב העט נאָך דער חתונה און נאָך אַ פֿאַמיליע־סצענע.

איך קום צו צום צווייטן קאָרנער. דאָ הויבט זיך אָן דער פּיר־עקנדיקער טרענטאָן־סקוועער. איך זעץ זיך אויף אַ באַנק — נעם אַ „שור־

שיין". דער שיך־פּוצער פּוצט מײַנע שיך און איך באַטראַכט וויפֿל דאַרף ער שיפּן אַזוי מיט דעם בערשטל ביז ער פּוצט אָפּ מײַנע שיך.

מענטשן גייען דאָ אום הין־און־הער, און מען ווייסט נישט צו וואָס, איך וואָלט שווערן אַז קיינער האָט אַפֿילו ניט קיין צוועק און קיין ציל וואוהין ער גייט. אַזוי פֿיל מענטשן! ווער דאַרף זיי? אַ נס, וואָס מען קען זיי ציילן און מאַכן פֿון זיי פֿאָלקס־ציילונגען, סטאַטיס־טיקס, געבורט־חשבונות, וואַל־רעכענונגען, טעקסעס־אויסרעכענונגען און נאָך און נאָך אַזעלכע ציפֿערן.

איך קוק אַרום — הײַזער פֿאַראַן אַזוי פֿיל, געשוואָלענע הײַזער און אַלע זײַנען פֿול מיט מענטשן און די מענטשן האָדעווען זיך — זכרים און נקבות, מערן זיך און פֿלאָדיען זיך און שטאַרבן און עס קומען נײַע, און אַזוי ציט זיך אַ שטראָם אַ לאַנגער, אַ נודנער, אָן אַ סוף און אָן אַ גרענעץ. און וואָס ערגער איז, אַזוי פֿיל מענטשן, אַזאַ שטאָט מיט מענטשן און אַזוי ווייניק באַקאַנטע. וויפֿל האָב איך דאָ באַקאַנטע? איך בין אַ בעלן איבערצוציילן אין זינען. אַרום 32 שטיק האָב איך אָנגע־ציילט קוים מיט צרות. מער קען איך נישט אָנציילן. און די איבעריקע — אַלץ פֿרעמדע און פֿרעמדע.

— איך גיי צו צו אַ סקווער.

דאָ אויף דעם סקווער שטייט אַ פֿאָנטאַן, אויך אַ פּאָר לאַמטערנעס, אַ פּאָר בוימלעך. זיי שטייען און יעדער טוט זיך זײַן אַרבעט. דער פֿאָנטאַן שפּריצט, די בלימלעך שאָקלען זיך און שאַרשקען, די לאַמ־טערנעס לויכטן און שימערן אין נעפּל. טײַבעלעך פֿליען אַרום אין דער הויך און טוען פֿון דער הויך זייער אַרבעט. בלויז איך אײַנער דריי זיך אַרום פּוסט־און פּאַס, שלינג־און־שלאַנג — אַן איבעריקער, פּאַר־נודיעטער, ליידיקגייער.

דאָ שטייט אויך אַ טשעגונענער מאָנומענט־מענטש. ער שטייט ביי זיין שטיינערנעם שטול און קוקט אַראָפּ מיט אַ פּאָר בלעכערנע אויגן אויף דעם סקווער און מענטשן, וואָס דרייען זיך דאָ אַרום. ער איז אויך פֿאַרלאַנגווייליקט און פֿאַרנודיעט, אַז עס איז אַ רחמנות אויף אים צו קוקן. אים איז נאָך ערגער ווי מיר. מיר איז נאָך גוט. אין דריי וואָכן אַרום וועל איך שוין גיין צו דער אַרבעט. ער אָבער וועט נעבעך אַזוי מוזן שטיין, ווער ווייסט ווי לאַנג, און קוקן און גאַפֿן, אַ פֿאַרגליווערטער.

איך גיב אַ זיפֿץ אויף זיין טרויעריקן גורל און מאַך אַ פּאָר טריט ווייטער. איך שטויס זיך אָן אויף אַ סאַלון מיט אַ שילד „באַר ענד גריל״. איך קוק אַריין. איך טראַכט נישט גאָר אָן קנאה, אַז יענע מענטשן קענען כאַטש טרינקען, אַמפּערן זיך, שרייען. דאָס איז אויך אַן אַרבעט, פֿאַרטומלט דעם לאַנגווייל. איך קען אַפֿילו טרינקען אויך נישט. דער איינציקער געטראַנק, וואָס איז מיר דערלויבט, איז מילק אָוו מאַגנעזיע״. גיי טרינק זיך אָן מיט „מילק אָוו מאַגנעזיע״.

פֿונדעסטוועגן וואָרט איך צו ביים איינגאַנג, אפֿשר וועט מען היינט עמיצן פֿון די שכּורים, אַ מאַן צי אַ פֿרוי, אַרויסוואַרפֿן. דער באַרטענדער מיט אַ פּאָר ווייטערס וועלן די שכּורים שלעפּן, זיי וועלן זיך ווערן, זיך נישט לאָזן. עס וועט אַנלויפֿן אַן עולם. עס וועט ווערן אַ ביסל לעבעדיק, אַ סאַמאַטאַכע. פֿאַרט אַ שטיקל פֿאַרוויילונג אין אַ נודנעם טאָג.

דעם אמת געזאָגט: מיר איז אַזאַ סצענע דווקא נישט צום האַרצן. עס איז אַן איבלדיקע סצענע. וואָרים אַ שכּור איז אויך אַ מענטש. נאָר אים איז נעבעך זייער אומעטיק. ווייל ער איז איינזאַם און עלנט. ער האָט נעבעך היינט נישט קיין אַרבעט צו פֿאַרברענגען. ער האָט אַפֿילו נישט וואוהין אַריינצוגיין. איז ער אַריין אַהער אַ ביסל צו צושטרייען זיך, צו פֿאַרטרינקען זיין אומעט. און אפֿשר האָט ער נאָך היינט זיין גע־

בורטסטאָג און האָט נישט קיין הויז וואָס זאָל אים מאַכן אַ פּאַרדי, קיין פֿריינט, וואָס זאָל אים גראַטולירן אָדער מאַכן מיט אים "לחיים„ טרייבט מען אים גאָר. נאָר היינט האָב איך אָפּילו אַזאַ סצענע נישט נישט געזען. איך גיב אַ געגעץ און גיי ווייטער.

און אָט איז נאָך אַ קאָרנער. נישט קיין פֿאַרבויטער לאָט. און אָפּילו דער גרונט איז דאָ ניט פֿאַרברוקירט. צוויי בחורים שטייען און שפּילן אין באָל. זיי וואַרפֿן מיט גרויס התמדה איינער צום צווייטן אַ אַ באָל און ציילן: „דריי הונדערט מיט אַכט און זיבעציק... דריי הונ־דערט מיט ניין און זיבעציק... דריי הונדערט מיט אַכציק... פֿיר הונדערט מיט איין און אַכציק...‟ און אַזוי ווייטער.

איך הער זיך איין: ציפֿערן. עס מוז זיין עפּעס אַ רעכענונג... אַן אינטערעסאַנטער חשבון. אָבער איך געפֿין עפּעס ניט קיין טאָלק, איך זע עפּעס נישט קיין אונטערשטע שורה. עס ווערט מיר נמאס. איך גיי ווייטער.

און אָט איז מיין גאַס, וואו איך וואוין, און אָט זיינען ווידער מיינע באַקאַנטע געשעפֿטן, מיין באַקאַנטע גראָסערי, מיין באַקאַנטע קלינינג־סטאָר מיט טיילאָרינג, דייאינג און אָלטערייישאַנס. איך באַטראַכט מיינע הויזן, שוין לאַנג טאָקע באַדאַרפֿט זיי אויספּרעסן. זיי הענגען שוין אויף מיינע פֿיס, ווי אַ פּאָר אַרבל. שוין לאַנג, אַז איך קלויב זיך עס טאָן. איז אָבער דער שאָפּ געשלאָסן. אַ גאַנצע וואָך, ווען איך בין פֿאַר־נומען אין אָפּיס, איז דער קלינינג־שאָפּ גראָד אָפֿן און היינט, אַז איך בין פֿריי, איז דער שאָפּ דווקא געשלאָסן. ווער דאַרף זיי אין מיטן וואָך?

איך גיי פֿאַרביי נאָך אַ געשעפֿט. דאָ איז אַ בלומען געשעפֿט, וואָס שלאָגט אין מיין נאָז אַריין אַ פריקרן ריח פֿון בלומען.

אויפֿן צווייטן קאָרנער שטייט אַ סאָדע־פּאַרלאָר. דורך דער טיר דערזע איך אַ ריי טעלעפֿאָן־ביידלעך. פֿון אינעווייניק טראָגט זיך אַ טער־פּקער ריח פֿון פּאַפּקאָרן.

עס פֿאַלט מיר איין: אפֿשר גאָר אָפּרופֿן עמיצן פֿון מיינע פֿריינט? עפּעס האָב איך דאָ פֿריינט און קרובים און באַקאַנטע צום שוואַרצן יאָר. ניט מער זיי זיינען צעוואָרפֿן איבער דער גרויסער שטאָט ניו־יאָרק, מאַנהעטן און בראָנקס און געגנטן. און פֿריינט אין ניו־יאָרק האָבן אַ מאָדנע טבע: עפּעס ווי זיי וואָלטן זיין צעקריגט, שטענדיק קידער־ווידער איינער מיטן אַנדערן. וואוינט איינער אין מאַנהעטן, וואוינט אַ צווייטער אין איסט־ברוקלין, וואוינט איינער אין ברוקלין, וואוינט אַ דריטער אין סטעטן איילאַנד, אָדער אין וועסטשעסטער, אַ פֿערטער אין בראָנקס, אַ פֿינפֿטער אין האָבאָקען, ניו־דזשוירזי, דזשעקסאָן הייטס, אאַז״ו. און, אַז מען וויל צו עמיצן פֿון זיי אַ פּאָר טאָן מיט אַ באַזוך, מוז מען צו ערשט טעלעפֿאָנירן, וואָרעם עס קען זיין, אַז איר וועט קומען און יענעם ניט טרעפֿן אין דער היים, אָדער יענער איז גאָר אין אַ שלעכטער שטימונג, אָדער קריגט זיך מיט זיין ווייב, אָדער ער האָט געמופֿט אין אַן אַנדער דירה, אָדער אַוועקגעפֿאָרן אין פֿילאַדעלפֿיע, אָדער ער ליגט גאָר קראַנק אויף ביומאָניע און גוססט, אָדער גאָר געשטאָרבן.

איך בין אַריין אין סאָדע־פּאַרלאָר, טרינק אויס אַ „קאָקאָ־קאָלאָ״ און וויל קלינגען צו מיין פֿריינט יונה טומאַרקין. ער איז אַ מוזיקאַלישער מענטש. ער שטעלט אָן פּיאַנאָס, פֿאַרריכט מאַנדאָלינען און שפּילט פֿידל. עס איז אינטערעסאַנט מיט אים צו פֿאַרברענגען. נאָר איין חסרון האָט ער: שטענדיק שלעפּט ער דיך צו סימפֿאָניעס. איך וויל זיך פֿון אים אָפּטשעפּען. נאָר ער האַלט מיך אין איין שלעפּן. איך דאַרף נישט, זאָג איך אים, קיין סימפֿאָניעס. מיר איז אַזוי אויך נודנע. וואָלט מען

דאָרט געהערט כאָטש עפּעס אַ קלוגן חשבון. אָבער סימפאָניע גאָר? ווער דאַרף עס, ווער? ווען איך וואָלט געווען אַ פּרעזידענט, וואָלט איך פאַרבאָטן אינגאַנצן די סימפאָניעס מיט דער גאַנצער מוזיק. עס איז מיר אַזוי אָנגעזאָלצן אויפן האַרצן פון מיין גודנעקייט און דו שיטסט מיר זאַלץ אויף די וואונדן. איך וועל דיר זאָגן דעם אמת, זאָג איך אים, — ווען דו גיסט מיר אַ פּריינט איך זאָל פון אים הערן אַ פריינטלעך וואָרט שענק איך דיר אַוועק די בעסטע סימפאָניעס און קאָנצערטן.

איך לייג אים פאָר אַז מיר זאָלן בעסער אַריינגיין אין דעם אַמיוז־מענט־סענטער אויף בראָדוויי, דאָרט ווייזט מען די גרעסטע קונצן. מען זאָגט אַז דאָרט געפינט זיך אַ פערד אַ מאַטעמאַטיקער און אַ גרויסער בעל־חשבון, און אַז מען פרעגט אים אַ חשבון קלאַפּט ער אויס דעם ריכטיקן ענטפער מיט זיין קאָפּיטע. און אַ הונט איז דאָרט פאַראַן וואָס אַז מען פרעגט אים: „וויפל איז זעקס מאָל זיבן", קלאַפּט ער אָן מיטן ווידל אויף אַ גלעקל: 48.

נאָר ער לאָזט זיך ניט.

— אויב דו ווילסט — זאָגט ער — איז דאָך מוזיק אויך ציפערן און חשבנות. און אַפילו אַ שטיקל בוכהאַלטעריע. וואָרים מוזיק האָט דאָך בטבע גאַנצע טענער און האַלבע טענער און פערטל טענער און אַכטלעך און זעכצנטלעך און צוויי־און־דרייסיקסטלעך, און פיר־און־זעכציקסטלעך און אַזוי כסדר. אַפילו טענער מיט דראָב איז פאַראַן. און אַחוץ דעם איז דאָ אָקטאַוועס און טעמבערס און אינטערוואַלן און פוגעס, דאָס ווענדט זיך ווי שטאַרק די לופט טרייסלט זיך. טרייסלט זי זיך שטאַרקער, איז די אָקטאַווע העכער, און דער טאָן גערדיכטער, מער מעטאַל. טרייסלט זיך די לופט שוואַכער — איז אַלץ שוואַכער. חוץ דעם איז נאָך פאַראַן טאַקטן און פויזעס. אַ טאַקט געדויערט אַ סעקונדע און אַ פויזע — קען דויערן אַ גאַנצן מעת־לעת.

אָט, למשל, האָבן מיר ביי אונדז אין פוילן אַ פילהאַרמאָניע מיט אַן אָרקעסטער פֿון דער פּאָזשאַרנע קאָמאַנדע. איז דאָרט פֿאַראַן אַ פויקער, וואָס פויקט אין אַ קעסל־פויק. און אַ צימבלער אויף די צימבלען, איז ער אַ גרויסער שכור. נאָר וואָדען? ער קען חשבנען מיט קאָנטראַפּונקט. האָט ער אויסגעחשבנט, למשל, אַז אין דער סימפאָניע וואו עס איז פֿאַראַן אַ פויזע פֿון 48 טאַקטן אויף דעם 49 טאַקט האָט ער געדאַרפֿט געבן אַ פויק אין זיין קעסל־פויק. נישט ווייט פֿון דעם אָרקעסטער האָט זיך געפֿונען דער בופֿעט פֿון שאַרפֿע געטראַנקען, האָט עס אים געצויגן אַהין, ווי אַ מאַגנעט. נאָך אַ טרונק ביר, האָט ער געמאַכט אַזאַ בוכהאַלטערסקע רעכענונג: פֿון אָרקעסטער ביזן בופֿעט איז אַ מהלך פֿון 18 טריט, אַ טראָט דויערט ביי אים פונקט אַ סעקונדע, אַ טאַקט איז אויך אַ סעקונדע, הייסט עס אַז צוקומען צום בופֿעט דאַרף ביי אים נעמען 18 טאַקטן, 18 סעקונדעס. צוריק צום בופֿעט דויערט ווידער 18 טאַקטן, 18 סעקונדעס, צוזאַמען — 36 סעקונדן. אויסטרינקען אַ גלאַז ביר דאַרף אויך נעמען 10 סעקונדן. צוזאַמען מיט דעם גאַנג — 46 סעקונדן. פונקט אַזוי פיל, וויפֿל עס טרעפֿט אַן די צאָל טאַקטן. צו דער ריכטיקער צייט, ס'הייסט פונקט צום 47סטן טאַקט איז ער שוין צוריק אויף זיין פלאַץ, דערלאַנגט דעם ריכטיקן טערעבענץ אין פויק אָדער אַ צימבל אין צימבל און גייט שוין צוריק צום בופֿעט נאָך אַ פֿרישן טרינק ביר... און וואָס נאָך? דער גאַנצער אויפֿטוער פֿון דער דאָזיקער מאַטעמאַטיק אין מוזיק איז איינער אַ גרויסער בעל־חשבון פּיטאַגאָר. מסתמא אויך עפּעס אַ גרעק אַ בוכהאַלטער... און במילא העלפֿט די מוזיק אַרויס די בוכהאַלטעריע. דעם שווערסטן רעכענונג איז גרינגער צו מאַכן, ווען מען זינגט אונטער אַ ביסל.

פֿון דאַן אָן האָב איך באַקומען מער רעספּעקט פֿאַר מוזיק. אויב אַזוי, איז דאָך מוזיק אויך אַ זאַך! און האָב באַשלאָסן אים צוליב צו טאָן און גיין מיט אים צו אַ סימפֿאָניע.

מען דאַרף אים טעלעפֿאָנירן.

זונטיק פֿון 2:10 ביז 3 פּי. עם.

אַלע טעלעפֿאָן־בודקעס זיינען אָבער פֿאַרנומען און עס שטייט אַ ליין. אין אַלע ביידלעך זיצן מענטשן און רעדן. ביי איין טעלעפֿאָן זיצט אַ פּאַרשוין און רעדט. איין אויער האַלט ער צוגעדעקט מיט דער האַנט, דאָס צווייטע אין טרייבל און רעדט:

... יאָ, איז פֿאַרגעסט ניט, פּליז דעם ע 986321 איי עף. און אַ דובליקאַט אַפּליקיישאַן פֿאַר אַ צוגאָב געזאַלין. ניין, בעסער צערייסט דעם אַפּליקיישאַן, און נעמט דעם קוועשטשיאַנעיר פֿון פּריאָריטי נומער...

איך זע אַז דאָ האַנדלט זיך וועגן אַ גרויסן חשבון פֿון אינקאַם־טעקס. איך האָב אַ ביסל הנאה. אָבער דער געשפּרעך ענדיקט זיך ניט. איך לויף צו אַ צווייטער ביידל. און דאָ זיצט אַ געפּאַקטער פּאַרשוין, וואָס שפּאַרט פֿונאַנד די ווענט פֿון ביידל און רעדט:

— ... איז פֿאַרגעסט ניט צו נעמען מיט זיך די קאָרטן... און נעמט גלייך און קומט צופֿאַרן... ווי פֿאָרט מען? וואו וואוינסטו? אין דזשעמעיקאַ? און איך וואוין אין די וויים פּלעינס. טאָ נעם די בי־עם־טי־טריין וואָס גייט צו פּענסילווייניאַ סטיישאַן, פֿון דאָרט נעם אַ סאַבוויי צו טאַימס סקווער, פֿון טאַימס סקווער נעם די אַי. אַר. טי., וואָס גייט צו דזשעראָם עוועניו, צום בראָנקס־פּאַרק און טשעינדזש פֿאַר נאָסט־ראַנד, מיין איך פֿאַר דזשעראָם און... און... נעם נישט דעם טרעין

וואָס גייט אין וואָן קאָרטלאַנד־פּאַרק. נאָר אויף גרענד קאָנקורס, און פון דאָרט צו מאָנטעפיאָר האָספּיטאַל.

איך זע, אַז דאָס איז אַ לאַנגע געשיכטע. גיי איך איבער צו אַ דריטער ביידל. דאָ זיצט אַ יידל און רעדט גאָרנישט. זיצט און שווייגט. שטום, ווי אַ פיש. נעם איך זיך אָן מיט קוראַזש און זאָג:

— ר׳ ייד איר פאַרנעמט אַ טעלעפאָן און רעדט גאָרנישט. ווערט ער בייז און ענטפערט מיט רוגזה:

— וואָס הייסט איך רעד נישט? איך רעד דאָך מיט מיין ווייב!...

זונטיק פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג

איך כאַפּ זיך אַריין אין אַ ציגאַרעטן־סטאָר, אַ ריי טעלעפאָנען.. איך נעם קלינגען. טויט. מען ענטפערט נישט. לאָזט זיך אויס אַ קאַליע טעלעפאָן. „אויט אָף אָרדער״. איך קלינג אין אַ צווייטן טעלעפאָן. איך וויל דאָך פאָרט כאַפּן מיין פריינט טומאַרקין. איז ער אין דער היים נישטאָ. איך קלינג צו לעאָ דושקין — אויך אין דער היים נישטאָ. וואו קען ער זיין? איך קלינג צו טשאַרלי קליין. מען ענטפערט:

— די עקסטענשאָן איז געטשענדזשט אָנשטאָט סאַקראַמענט 2־4178

— טראַפאַלגאַר 6־1846.

איך קלינג טראַפאַלגאַר 6־1846.

מען ענטפערט:

— אינטערניישאָנעל באָטן־האָל קאָרפּערייישאָן.

איך קלינג צו דער אינפאָרמיישאָן.

— וועלכער נאָמבער?

ענטפער איך:

— טראַפֿאַלגאַר 6־1846.

— ווי הייסט ער ?

— טשאַרלי קליין.

— וואו וואוינט ער ?

— אָן־היל 46, בראָנקס. ווהייט פּלעינס.

— אַל 5־0053.

איך קלינג אָן 5־0053. מען ענטפֿערט :

— פלאַמערס אינזשינירינג אַסאָסיאיישאָן, ברענטש 54, איסטערן פּאַרקוועי ברוקלין.

איך קלינג צום אָפּערייטאָר :

— מען האָט מיר געגעבן אַ ראָנג נאָמבער. איך דאַרף אַל 5־0053. מען פֿאַרבינדט מיך. איך קלינג.

— מעי אַי ספּיק טו מיסטער קליין ?

אַ שטים ענטפֿערט :

— מיסטער קליין געשטאָרבן.

פֿאַרשטיי איך אַז דאָס איז אַ וויץ. איך קלינג ווייטער. ענטפֿערט מען מיר :

— מאיר וועוויורקעס פֿיונעראַל פּאַרלאָר, גילעס פּלייס, בראָנקס.

איך קלינג שוין צו אַ נײַעם פּריינט, מיסטער פּילעדסמיק אין פֿאָרעסט הילס.

— נאָך אַ ניקל, פּליז. — ענטפֿערט די סטיישאָן. — פֿאָרעסט הילס קאָסט 10 סענט.

איך זוך אַ ניקל. ערגעץ אונטן, ביי דעם אונטערשטן פֿאַלד האָט זיך פֿאַרטייעט אַ ניקל. איך וואַרף אים אַריין און קלינג ווייטער. די ליין איז ביזי. איך קלינג צום סטיישאָן.

— די ליין איז ביזי, קערט מיר אום מיינע צוויי ניקלס!

— די ניקלס קען מען שוין צוריק נישט שיקן. גיט אייער אַדרעס, וועט מען זיי אייך אָפּשיקן דורך פּאָסט.

איך גיב מיין אַדרעס און פֿרעג:

— וואָס איז מיט מיין קאָל?

— וואַרפֿט אַריין נאָך צוויי ניקלס.

איך צעבייט אַ דאָלער־ביל און וואַרף אַריין אַ דיים.

אַ ווילדע שטימע ענטפֿערט:

— בעלוויו האָספּיטאַל! אינסיין סעקשאַן! אוי—הוי! האָך—באָך! מיקי—ניקי! קאַפּטשיק טשאַק!

איך רוף דעם סטיישאָן:

— ווידער אַ ראָנג נאָמבער! אַ משוגעים הויז! איך דאַרף פֿאָרעסט הילס. מיין פֿריינט פֿידעלשמיק. אָל 5־0053!

— סאָררי, די צייט איז פֿאַריבער.

און האָקט אָפּ.

איך ווער שוין ברוגז אויפֿן גאַנצן משא־מתן, און לויף אַרויס מיט אַ דולן קאָפּ.

איך נעם קלינגען צו אַן אַנדער פֿריינט גדליה שימקעס.

איך ווייס זיין טעלעפֿאָן־נומער אויסנווייניק. ער איז אַ גוטער פֿריינט מיינער. איז אַן אַלטער בחור. אים וועל איך געוויס טרעפֿן אין דער היים, ווייל זונטיק זיצט ער אין דער היים און וואַרט אויף שדכנים... ער זוכט אַ כלה אַ שיינע, לכל־הפּחות, ווי אַ סטאַר אין די מואָוויס, מיט אַ סך נדן. ער איז אַ ציגאַרן מאַכער און איז אַ גרויסער ספּעציאַליסט אויף קאָכן. ער קען אָפּקאָכן אַ קאַשקע פֿון לינדזן — איז די פֿינגער צו לעקן. ער קען אָפּבראָטן אַ סטעיק, מאַכן אַן אייער־שפּייז. היינט זיין קאַפֿע! ער ווייסט דעם סוד פֿון גוטע קאַפֿע. און טיי אַ גלאָז קען ער אויך פֿאַרבריען, „ליפּטאָן טיי". וועל איך גאָר צו אים צופֿאָרן, וועל

איך טרינקען די שיינע גלאָז טיי. פֿאַררויכערן אַ ציגאַר, וואָס ער אַליין מאַכט לויט זיין אייגענער טאַבאַק־קאָמבינאַציע. שפּילן אַ דזשים־ראַמיע און כאַפּן אַ שמועס.

איך נעם רופֿן אין טעלעפֿאָן.

— איז מיסטער שימקעס צו הויזע?

אַ פֿרויען־שטים ענטפֿערט:

— ניין, נישטאָ.

— און ווער רעדט עס?

— די שטוב־מעיד.

— און וואו איז דער הער?

— אַוועק נעמען אַ וואַק מיט דער מיסעס?

— מיט וועלכער מיסעס?

— מיט דער מיסעס שימקעס, זיין ווייב.

— ער האָט שוין אַ ווייב? ער האָט שוין חתונה געהאַט?

— נו, יאָ. שוין אַ האַלב יאָר.

איך וויל רעדן נאָך. זיך פֿונאַנדערפֿרעגן, נאָר דאָ לויפֿט אָן אַ טרעין און פֿאַרקלאַפּט מיר דעם גאַנצן געשפּרעך. איך וואַרף אַוועק דאָס טרייבל מיט כּעס.

איך גיי אַ בייזער און מרוקע צו זיך.

די לעצטע צייטן האָב איך אָנגעהויבן רעדן אַ סך מיט זיך, פּשוט איך זאָל נישט פֿאַרגעסן דאָס מענטשלעכע לשון און הערן אַ מענטשלעך קול.

היינט צו טאָג האָב איך דאָס געפּרוּווט אַ פּאָר מאָל — אָפּשטעלן אויף דער גאַס פֿרעמדע מענטשן און אָנהויבן מיט זיי רעדן. האָב איך איינעם אַ שלעפּ געטאָן ביים אַרבל און אַ צווייטן אָנגערירט ביי

דער פּליצע. איז, ווי נאָר זיי האָבן זיך אַ קער געטאָן צו מיר, האָב איך זיך גלייך אַנטשולדיקט און אָפּגעגאַנגען.

— המם, געהערט אַ מעשה ? — האָב איך גערעדט צו זיך — חתונה געהאַט. געגומען מסתמא אַ יפת־תּוהר מיט אַ סך געלט... אַט ווּעמען ס'איז מקנא צו זיין!... איצט זיצט ער מיט איר ערגעץ ביי זיך אין צי־מער. ער אַנטקעגן איר און זי — וויזאַווי. אָדער ער שפּאַצירט מיט איר ערגעץ ביי איר משפחה. געוויס אַ רייכע משפּחה. אַוודאי ביי עמיצן אַ פּאַרדי... נאָר מיר פֿאַרגעסט ער אָפּצורופֿן. איך אַליין בלאָנקע אַרום ווי אַ היימלאָזער הונט, וואָס האָט פֿאַרלוירן זיין בעל־הבית. אַן איינ־זאַמער אַ פֿאַרלוירענער אין דער ריזיקער שטאָט, און עס איז מיר אַזוי לאַנגווייליק!... רבונו־של־עולם! פֿאַר וואָס איז מיר אַזוי לאַנגווייליק? לאַנגווייליק ביז ווייטאָג. עס ווילט זיך שרייען.

איך גיי אַרויס אין דרויסן. איך בלייב שטיין ווי אַן אבל, און עס דאַכט זיך מיר, אַז אַ גרויסע נודנעקייט הענגט אין דער לופֿט, ווי אַ גרויסע כמאַרע און מענטשן, הייזער, קאַרס, פּאָליסלייט באַוועגן זיך אין דער דאָזיקער לאַנגווייליקער אַטמאָספֿער. איך מאַך עטלעכע טריט און זעץ זיך צו אויף אַ באַנק.

איך נעם אַרויס מיין אַדרעס־ביכל. זוך, נישטער און שטויס זיך אָן אויף אַ נייעם נאָמען גדליה פּלאָטקין. אַ גוטער פֿריינט, אַ סיילסמאַן. אַ באַרעדעוודיקער מענטש. מיט אים קען מען רעדן וועגן חשבונות אויך. מיט אים וואָלט איך גערן אָפּגעשטופּט דעם טאָג. נאָר וואָס דען? איך ווייס נישט זיין טעלעפֿאָן. דער אַדרעס איז יאָ פֿאַראַן. גרינוויטש ווי־לעדזש. די גאַס איז דאָ. דער נומער פֿון הויז איז דאָ. נאָר קיין טעלע־פֿאָן איז נישטאָ. מען וועט מוזן צופֿאָרן. ס'איז ניט ווייט. און טאַקע דאָ־אָ מיט דעם סאָבוועי, וואָס לויפֿט דאָ אונטן. ביים אַריינגאַנג שטייט אַ

בראָט־איוועלע און באַקט טשעסנאָטס. אַ בלעכערנער קוימענדל פּייפּט מיט אַן אויסגעצויגענעם מאָנאָטאָנעם פּייף.

איך גיי אַראָפּ אין סאָבוועי און לאָז זיך גיין לענג־אויס דער פּלאַט־פאָרמע. אויף דער פּלאַטפאָרמע איז איצט טויטלעך. דער עולם — שיטערלעך. די טרעינס לויפן היינט זעלטענער, צוליב זונטיק, מסתּמא. איך שפּאַציר לענג־אויס דעם פּעראָן און טאַפּ אָן מיט מיינע פינגער די קאָכלעס פון די ווענט און לייען איבער דעם נאָמען פון דעם סטיי־שאָן, וואָס די בוכשטאַבן זיינען אויסגעלייגט פון פיר־עקנדיקע קאָלירטע שטיקלעך קאַפּעלקעס, דער סטיישאָן הייסט „אינדעפּענדענט סטיישאָן", „קאָנאַרסי", קיין באַקאַנטן זע איך נאָך אַלץ נישט. איך דריי זיך דאָ אַליין, איך ווייס אַז איך באַגלייט קיינעם נישט, איך וואַרט אויף קיינעם נישט, אַז קיינער דאַרף צו מיר נישט קומען.

איך גיי ווייטער און באַטראַכט די געמאָלטע פּלאַקאַטן און פּאָס־טערס, געמאָלטע רעקלאַמעס פון אַלערליי פירמעס. אַ פרוי האַלט אַ לאַבן ברויט. דערביי אַן אויפשריפט „ביילינס ברויט". אַ פרוי וואַשט זיך מיט זייף. דערביי אַן אויפשריפט „גערגעלס זייף". אַ דאַמע רויכערט אַ ציגאַרעט. דערביי אַן אויפשריפט „מייקעלס סיגאַרעטן". אַ דאַמע נעמט אַ וואַנע. דערביי אַן אויפשריפט „ראָפּס טערקישע באַד". און אַלץ די זעלבע דאַמע נאָר אַנדערש געשלייערט. און אָט איז אַ גרויסער פּלאַקאַט מיט שיינע פאַרבן אויסגעמאָלטע צוויי פיגורן, אַ מאַן און אַ פרוי, ווי זיי קושן זיך מיט סכּנות נפשות. אויף דעם בילד אַן אויפשריפט „די ליבע פון אַ גענגסטער". איך קוק אויף די פנימער — צוויי יינגלעך שטייען מיט בלייפעדערס און פיקסן זיי: אים, דעם קאַוואַלער, מאָלן זיי צו אַ שפּיציק בערדל און איר — אַ פּאָר הנעוודיקע ווענסעלעך. איך שטיי אַ וויילע און באַוואונדער... איצט פאַרשטיי איך פאַרוואָס אַ סך

פּנימער אויף די פּאָוסטערס זיינען געפּיקסט מיט באָרד־און־וואָנסן. דאָס טוען מענטשן פון לאַנגוויילוקייט, שרייבן זיי אויף די ווענט.

עס לויפט אַן אַ צוג. פון צוג גייען אַרויס ווי אַרויסגעטריבענע צוויי פּאַרשוין. דער ערשטער אַ בלינדער, מיט אַ געשטופּלטן פּנים, אַרומגעבעט מיט אַ סך אַלטע בגדים און שיך אויף שטריקלעך. ער זינגט מיט אַ הייזעריק און צעבראָשקעטן קול אַ ליד. מיט אים אַ צווייטער, קענטיק אַ געוועזענער סאָלדאַט, מיט אַ רויטן קאָלישעק, אין פֿאַרלאָטעטע הויזן, וואָס באַגלייט אים אויף אַ האַרמאָניקע. ביי ביידע הענגען בלעכערנע קענדלעך, וואו עס באַמבלען זיך אַ פּאָר מעטאַלענע מטבעות.

איך דערזע ביים סלופּ אַ צוגעשמידטן טאָפּ מיט פּינאַטס. איך וואַרף אַריין אַ פּעני, נעם אַרויס אַ זשמעניע פּינאַטס און נעם קייען. האָב איך, הייסט עס, אַ צו־בייס צוזאַמען מיט דער זינגעריי און גע־מאָלעריי. אַ בופעט צוזאַמען מיט אַ קאָנצערט און אַ קונסט־אויסשטע־לונג. וואָס פעלט מיר ? איר מעגט מיר מקנא זיין.

דעם איינציקן אין דער גרויסער שטאָט, וואָס איך האָב באַגעגנט איז געווען מיין לאַנדסמאַן כלאַוונע פון שאַשישאָק, אין ליטע.

אַז איך האָב זיך באַקלאָגט פאַר אים אויף מיין נודנעקייט און איינ־זאַמקייט, האָט ער זיך אויסגעלאַכט.

— מניאַ, דאָס איז אויך נודנעקייט ? ווען דו וואָלסט וויסן וואָס הייסט ליגן ביי אונדז אין שאַשישאָק אויפן אַלטן בית־עולם אַ לאַנגן ווינטערדיקן פרייטיק־צו־נאַכטס צווישן די שאַשעשאָקער שוכני עפר, וואָלסטו געוואוסט, וואָס הייסט אַ נודנעקייט.

איך פאַרלאָז דעם סאַבוויי. איך גיי פאַרביי די קאָסע־ביידל, וואו עס שטייט אַ שוואַרצער קעשיר און פאַרקויפט די פער־טיקעטס. איך

קוק אויף אים און בין אים מקנא — ער טוט זיין אַרבעט... אים איז פֿריילעך...

ביים אַרויסגיין דערזע איך קעגנאיבער אַ מואווי־טעאַטער. ביים טיר אַ גרויסער פּאָוסטער מיט די זעלבע צוויי פֿיגורן, וואָס קושן זיך אַזוי הייס, וואָס איך האָב נאָר וואָס געזען אין סאָבוויי און מיט אַ גרויסן אויפֿשריפֿט „די מיסטעריע פֿון אַ גענגסטער".

מיינע פֿיס פֿירן מיך אין מואווי. איך קויף אַ טיקעט און גיי אַריין אין פֿינצטערן חלל. איך טאַפּ אַ וועג צווישן די פֿינצטערע רייען שטולן, טאַפּ אַקסלען, פּנימער קעפּ, איך טרעט אויף פֿיס, זעץ זיך אויף קאַפּעליושן, אויף קני. אַ יידענע שפּרינגט אויף און זידלט מיך מיט די ערגסטע ווערטער און אויך איר מאַן שרייט אויף זיין ווייב:

— וויפֿל מאָל האָב איך דיר געזאָגט, סאַראַ, אַז אום זונטיק גייט מען ניט אין קיין מואווי! גאָד דעם!

פֿון דער פֿינצטערניש שושקעט מען צו מיר:

— ששש!... ששש!... איך דערפֿיל אַ שטאַרקן ווייטאָג. אַ דאַמע שטופּט זיך פֿאַרביי און טרעט מיר אָן אויף מייר בעסטן היגער־אויג — דאָס לעבן ווערט מיר אינטערעסאַנט. זי ענטשולדיקט זיך, נעמט מיך אָן ביים אָרעם און זעצט מיך אַוועק אויף אַ פֿרייען פּלאַץ נעבן זיך, ביי דער זייט.

דאָס בילד אויפֿן לייוונט ווערט שוין קלאָרער און דייטלעכער. איך דערזע אַלע העלדן, וואָס באַוועגן און טרייסלען זיך דאָרטן, ווי פּעטשאַ. עפּעס באַקאַנטע מענטשן, באַקאַנטע האַנדלונגען, באַקאַנטע לידלעך... שטייט נאָר, דאַכט זיך, אַז איך האָב שוין דאָס געזען: אַ דריטראַנגיקער נאַכט־לאָקאַל אין בראָנזוויל... אויף דער בינע טאַנצן מיידלעך אַ קאַן־קאַן. אַ גרויסער עולם פֿון גענגסטערס און פּיראַטן. ביי אַ טישל זיצט

אַ פּאָרל, טרינקט שאַמפּיין און קושט זיך. די זעלבע צוויי פּאַרשווינען, וואָס איך האָב געזען אויפֿן פּאָסטער אין סאַבוויי. ער איז דער גענגסטער, איך געדענק אים. און זי איז אַ טאָכטער פֿון אַ מולטי־מיליאָנער, אַ מאַגנאַט פֿון טאָילעט־פּעיפּער.

דער עולם טאַנצט רומבאַ. עס קומט צו אַ קאָו־באָי און פֿאַרבעט דאָס מיידל צום טאַנצן. דאָס מיידל וואַרפֿט אויף אים אַ טעלער רייז־פּודינג, פֿאַרכליאַפּעט אים דאָס גאַנצע פּנים. עס ברעכט אויס אַ געשלעג. עס לויפֿן זיך צונויף גענגסטערס, קאָו־באָיס, פֿייערלעשער, אַפּאַשן, נאַציס, פּיראַטן, אינדיאַנער און עס גייט אָן אַ שרעקלעכער געראַנגל. מען ברעכט טישן, בענק און פֿלעשער. עס דערהערן זיך קנאַלן פֿון ביקסן. דער באַרטענדער קלינגט נאָך פּאָליס. עס דערהערט זיך אַ טרובען פֿון פּאָליס־אויטאָס. און מען אַרעסטירט דאָס גאַנצע געזעמל, צוזאַמען מיט דער פֿאַרליבטער פּאָר, וואָס האַלט אין איין קושן זיך.

עס קומט צולויפֿן דער פֿאָטער מאַגנאַט און דערוויסט זיך, אַז זיין טאָכטער איז פֿאַרליבט אין אַ גענגסטער. דער גענגסטער זינגט. זינגט אַ טרויעריק מאַראַלע הוגו וואוגי ליד און פֿאַרשפּרעכט פֿון היינט אָן צו ווערן אַ ראַביי. דער פֿאָטער זאָל נאָר דערלויבן אים חתונה האָבן מיט זיין טאָכטער און געבן אים אַ דזשאָב אין זיין פֿעקטאָרי. דער פֿאָטער איז מסכּים דערצו. ער טאַנצט אַ דזשיג און גיט דעם מיידל אַ ברכה. דערביי גיסט ער זיך אָפּ מיט אַ שיסל רייז־פּודינג פֿון פֿריילעכקייט וועגן. דאָס פּאָרל קושט זיך ווידער, היינט צום זיבן און דרייסיקסטן מאָל (ווערליג איך האָב איבערגעציילט). און דאָ קומט די ענדע.

אָוודאי וואָלט איך ניט געקענט אויסזיצן ביז צום סוף און זען אָן אַלט בילד. נאָר די דאַמע ביי דער זייט, אין דער טונקלקייט, אינטריגירט מיך. איך קען ניט זען רעכט איר פּנים. נאָר מסתמא איז זי אַ סימפּאַטישע פֿרוי און זייער אַ צאַרטע און אַן אינטעליגענטע. עטלעכע

מאָל האָט זי זיך געטוליעט צו מיר. און בשעת דאָס פּאָרל אויפֿן לייוונט האָט זיך ליידנשאַפֿטלעך געקושט, האָט זי אַפֿילו אָנגעליינט איר קאָפּ אויף מיין אַקסל און געקייט טשואינג־גאָם. ווער קען וויסן? אפֿשר איז דאָס מיין באַשערט גליק אין לעבן? אפֿשר הויבט איצט אָן אויפֿגיין מיין מאָרגנשטערן? אויס עלנטקייט. אויס איינזאַמקייט. באַלד וועל איך שפּאַצירן מיט אַ ניי ווײַב, האַלטן זיך ביי דער האַנט און זי מיך ביי מיין טאַליע, און אפֿשר איז טאַקע באַשערט אַז מיין לעבן זאָל ווערן אָנ־געפֿילט מיט זין.

נאָר וואָדען? בשעת זי טוליעט זיך צו מיר, פֿיל איך אַז איר פּנים איז באַוואַקסן מיט אַ באָרד און וואָנסעס און דאָס שטערט די צערטלעכקייט. און די זיסע האַרמאָניע פֿון אונדזער גייסטיקן גליק. נאָר עס אַרט מיך נישט. אַדרבא, עס איז גאָר פֿאַר מיר דווקא אַ ליבלעכע זאַך, איך וועל איר אַליין ראַזירן. איך וועל קויפֿן אַן אַבצווענגעלע און איר אויס־צופּן די איבעריקע האָר פֿון פּנים און אַן עלעקטרישע מאַשינקע, אַ מין וואַקום, אָדער אַ פּראַשעק אַזאַ און וועל אַרויסרייסן איינציקווייז אַלע האָר ביז איינס און וועל דערווייל האָבן אַ טאָג אַרבעט און אַראָפּשטופּן דעם אומגליקלעכן וואַקיישאָן־טאָג מיט אָנגענעמע אַרבעט.

זונטאָג, 3:05 נאָכמיטאָג

אַן איבעררייס. מיר וואַרטן אויף אַ צווייט בילד. מיר זיצן.

נאָר זי רעדט עפּעס גאָרנישט. אפֿשר וועט זי עפּעס זאָגן. איך וואָלט וועלן כאַפּן מיט איר אַ געשפּרעך, הערן איר קול.

אַהאַ, זי זאָגט שוין עפּעס.

אוי, איז דאָס אַן אַרטיסט! הערט איר, מיסטער, קאַראַל זוני! קען ער זיך קושן, ווי אַ מלאך! ער איז דאָך אַ סטאַר, אַן אמתער שאַרל באָיע אָדער קלאַרק געיבל!

— אַ גרויסער קושער? — מאַך איך.

— שור.

— ער מאַכט אַ לעבן?

— אויף מיר געזאָגט געוואָרן אַזאַ לעבן... ער נעמט אפשר צען טויזנט דאָלער פאַר אַ פיקטשע.

איך דערפרייַ זיך. אהאַ, מען הערט שוין אַ ציפער.

— און וויפל קושן מאַכט ער אין אַ פיקטשע?

— עס ווענדט זיך וועלכע קושן, מיסטער. וואָרים פאַראַן אַלערליי קושן. הייסע און קאַלטע, לאַנגע און קורצע. מיט לײדנשאַפט און אָן לײדנשאַפט, מיט גלעמאַר און אָן גלעמאַר, מיט פעפ און אָן פעפ. קושן דאַרף מען קענען! פאַראַן קושן פראַנצויזישע און איטאַליענישע און שפּאַנישע! פאַראַן אַ קוש וואָס רעדט אַ סך, פאַראַן אַ קוש וואָס רעדט ווייניק. וואָרים מיין ערשטער באָס פון 5־און־10־סענט־דעפּאַרטמענט־סטאָר אויף שיפּסהעדבעי, וואו איך האָב געאַרבעט, האָט מיר געזאָגט, אַז אַ קוש איז די שפּראַך פון ליבע. און מיין באָס פון שוה־סטאָר אויף דילענסי האָט מיר געזאָגט, אַז אַ קוש איז ווי אַ שו־לייס: עס בינדט צונויף צוויי הערצער און צוויי נשמות מיט ליבע און לײדנשאַפט. ביי אייניקע בינדט עס צונויף אַ קנופּ און ביי אַנדערע בלויז אַ שלייף. און אַ דריטער, מיין באָס פון אַ לאַנטשענעט און קאַפע־שאָפּ, וואו איך האָב געאַרבעט, האָט געזאָגט, אַז אַ קוש מוז זיין גוט ווי טיי: שטאַרק, זיס און הייס.

— און וויפל מאַכט אויס פון דער פיידע אַ קוש?

— עס ווענדט זיך אַ וואָסער קוש. פֿאַראַן אַ קוש מיט ברען און פֿאַראַן אַ קאַלטער קוש, אַ געפּרווירענער קוש, אַ לעבלעכער קוש. פֿאַראַן אַ קורצער קוש און אַ לאַנגער קוש פֿאַראַן אַ קוש, אַ גייסטיקער קוש. אַזאַ קוש הייסט טרודוליקאָך. פֿאַראַן אַ פֿאָטערלעכער קוש, אַ פּאָעטישער קוש, מיט ראָמאַנטיק, און אַ קוש מיט סעקס, ווי ביי שעוואַליע. פֿאַראַן אַן ענגעידזשמענט־קוש, פֿאַרן ענגעידזשמענט און נאָכן ענגעידזשמענט. פֿון וועלכן קוש האַלט איך? איך האַלט פֿון סאַדיסטישן קוש, ווי דיאַנאַ דוירבין. מען רופֿט מיך די צווייטע מאַרלענע דיטריך. איך בין דאָך אַ סאַדיסטקע. איך וואָלט אייך דערוואָרגן... אַ—אַ!

— פּאַרדן מיר, לײדי, איך בין נישט באַקאַנט מיט דער תּורה פֿון קושעניש. ביי מיר איז דער עיקר דער חשבון. איך בין דאָך אַ בוכ־האַלטער. ביי מיר איז דער עיקר מאַטעמאַטיק. די אונטערשטע שורה!

— און ביי מיר איז דער עיקר קונסט! איך בין דאָך פֿון נאַטור אַ קינסטלער־פּערסאָנאַליטי! ביי מיר איז בען קעני העכער פֿון טויזנט בוקקיפּערס און פֿאַר מיקי רוניס אַ נאַגל וועל איך אַוועקגעבן די גאַנצע מאַטעמאַטיק.

— ווי, זאָגט איר, הייסט ער? מיקי — ווי?

— מיקי ראָני. איר האָט גאָרניט געהערט פֿון אים? ער איז דאָך אַ גרויסער דאָן זשואַן מיט אַ סעקס־אַפּיל, און אַ גרויסער פּרעסער פֿון פּרויען־הערצער ווי גערי קופּער.

— און אַ חשבון צעקייען קען ער? וועט ער צונויפּברענגען צוויי שטיקלעך ריעל עסטייט ווי איינשטיין אָדער קופּערניק דער גערי קופּער?

— ווער איז ער דער קופּערניק אייערער? וואו וואוינט ער? אין האָליוואוד?

— ער מוז וואוינען ערגעץ אין פּאַריז. ער איז דאָך אַ גרויסער הימל־קוקער. ער קוקט אויפֿן הימל און ציילט די שטערן. ער ציילט זיי

איבער און פֿאַרשרייבט זיי אין אַ בוך, כּדי מען זאָל זיי נישט צוגנבֿענען. אַט אַזאַ בוכקיפּער איז עס, און זאָל אייער מיקי ראָני וועלן אָנקומען צו אונדז אין ריעל עסטייט אָפּיס אויף אַ דזשאָב וועט מען אים נישט אַרײַנלאָזן.

— און זאָל אייער קופּערניק וועלן טאַנצן אַ רומבאַ אין אַ מיוזיקהאָל וועט מען אים אַרויסטרייבן.

— און איך פּײַף אויף אייער מיקי ראָני מיט זײַן רומבאַ

— און איך פּײַף אויף אייער הימל קוקער און בעל־חשבון קופּערניק און איינשטיין.

— איך האַלט נישט פֿון קונסט. איך האָב עס אין דר׳ערד, עקסקיוז מי.

— און איך האָב אין דר׳ערד די בוכאַלטעריע!

עס האָט מיך אויפֿגעריסן ווי אַ באָמבע. איך האָב געכאַפּט די פּיס אויף דער פּלייצע און זיך געלאָזט לויפֿן. איך האָב זיך דורכגעריסן דורך די גאַנצע רייען באַזעצטע שטולן און אַרויסגעלאָפֿן אויפֿן גאַס, ווי פֿון אַ שרפֿה.

איך בין געלאָפֿן צו זיך אין האָטעל. געציטערט צי לויפֿט זי נית נאָך. כ׳בין אַרײַן אין לאָבי. זיך אַוועקגעזעצט ביי אַ טישל. אויפֿן טישל איז געלעגן אַן אַלטער טעלעפֿאָן־דירעקטאָרי־בוך. איך האָב אויפֿגעעפֿנט דאָס בוך און גענומען לייענען. אָפּגעלייענט אַ גאַנצע זייט און געפֿונען, אַז דאָס בוך איז זייער אינטערעסאַנט.

האָרט ביי דער זייט זיינען געזעסן צוויי ווייבער און האָבן דערציילט איינע דער אַנדערער דעם אינהאַלט פֿון דער נאַר וואָס געזעענער מואווי־פּיקטשע. האָב איך באַשלאָסן גאַר אַרויפֿגיין צו זיך אין צימער. נאָר וואָס וועל איך טאָן בײַ זיך אין צימער איינער אַליין? איך ווייס,

דאָס בעט איז נישט פֿאַרבעט, זונטיק פֿאַרבעט מען נישט די בעטן, און עס טראָגט פֿון דאָרט אַזאַ אומעט, פֿון די ווענט, פֿון טיש, פֿון אַלץ. ענדלעך בין איך אַרויף צו זיך. איך האָב גלייך אויפֿגעהויבן אַ שטול, אַרומגעקוקט, אַרומגעטאַפּט. פֿון וואַנען טראָגט זיך דאָ דער אומעט?

וואָלט כאָטש געווען אַ שטיקל בריוו פֿון עמיצן. נאָר קיין בריוו וואַרט אויף מיר נישט. זונטיק טראָגט מען דאָך נישט די מייל. ווען איך האָב עמיצן, שפּיל איך מיט אים אַ פּינאַקל. נאָר וואו נעמט מען אַ פּאַרטנער? אפֿשר גאָר מיט זיך אַליין שפּילן אַ ראַמי? פֿאַרוואָס טאַקע נישט מיט זיך אַליין? איך נעם אַרויס אַ טעשל קאָרטן און נעם שפּילן מיט זיך אַליין ראַמי. איך אַמפּער זיך מיט מיין פֿיקטיוון פּאַרטנער, רוף אים אָן פֿושער און פֿייקער, ווער צוריק שלום.

איך וואַרף אַוועק די קאָרטן. וואַרף זיך אַריין מיט מיין גאַנצן אָנ־טועכץ אין בעט אַריין. דערלאַנג אַ לאַנגן גענעץ. גיב זיך אַ קלאַפּ איבערן מויל, טרייב אַריין אַ האַלבן גענעץ צוריק אין מויל אַריין. כאַפּ זיך אַראָפּ פֿון בעט און זעץ זיך אין מיין וויג־שטול. צי אויס מיינע פֿיס צו דער קעגנאיבערדיקער וואַנט אַזוי, אַז די נעזער פֿון מיינע שיך רירן אָן די וואַנט. און טראַכט: אוי, איז מיר אומעטיק.

און איצט דאַרף מען אַריינשטעלן אַ ליד וואָס זאָל אויסדריקן דעם גרויסן אינהאַלט פֿון געניץ...

דער געניץ

(אַ ליד)

ווי טרויעריק איז דער מענטש
מיט זיין עקזיסטענץ
ווען איבער אים און אַרומעט

טראָגט זיך אַן אומעט
און אַ גרויסער געניץ
און ר'איז ברייט אַן אַ גרעניץ
אַ — — — אַ — — — אַ — — — !

*

אָ, דער מענטש ווערט געדריקט
און געשטיקט
ווי אַ גאַנצע ראַטע
שדים זאָלן זיצן אויף זיין קאַרק
און זיי דריקן אים אַראָפּ,
אַראָפּ פֿון מאַרק.

*

און ער טוט
זיך ברעכן אונטער
טויזנט פּוד
פֿון לאַנגווייל
און נודאַטע —
און פֿון יאוש
און גריזאַטע.

*

און עס דריקט אים צו אַ כמאַרע
און עס שטיקט אים צו אַ פּאַרע
און פֿאַרשטעלט אים ערד און הימל
אין אַ נודנעם וויסטן דרימל,
און דאָס גאַנצע לעבן
אַזוי פּעסימיסטיש פּוסט און סמוטנע
געניצדיק און קאַלאַמוטנע.
אַ-אַ! — — — אַ — — — אַ — — — —

זונטיק פֿון 5 ביז 5:30 נאָכמיטאָג

פֿאַר דער צייט איז גאָרנישט געשען אַחוץ וואָס איך בין געלעגן פוסט, וויסט און געטראַכט: אוי, איז מיר נודנע.

זונטיק פֿון 5:30 ביז 7 אָוונט

איך האָב זיך איבערגעדרייט אויף דער צווייטער זייט און זיך ווידער געלאַנגווייליקט. איך האָב באַטראַכט די אָפּגעבליאַקעוועטע ווענט, מיט די אָפּגעקראַכענע בלומען און פֿייגל, און נאָך אַזעלכע חיות וואָס מען געפֿינט עס גאָרנישט אין דער נאַטור... איך האָב געקוקט אויף מיין אָרעמע אויסשטאַטונג, אויף דעם שאָטן פֿון מיינע וואַכעדיקע הויזן אויף דער וואַנט, אַ קוק געטאָן אויף דעם אָפּגעריבענעם ניקלענעם וועק־זייגער, וואָס איז געשטאַנען אויף מיין הינקערדיקן נאַכט־טישל ווי אויסגעגאַנגען, טויט.

איך האָב מיט אים באַקומען מיטלייד און האָב באַשלאָסן כאַפּן מיט אים אַ שמועס, זאָגן אים אַ פֿריינדלעך טרייסט־וואָרט, און אויס־טשוכען און אויפֿמונטערן אים פֿון זיין דערשלאָגנקייט. און פֿאַרוואָס טאַקע ניט כאַפּן אַ שמועס מיט אַ זייגער? האָסט דען עפּעס אַ נענטערן שטוב־פֿריינט, וואָס האָט דיר אַזוי לאַנג געדינט?

— וואָס איז, האַרציקער — האָב איך אָנגעהויבן הנאה האָבנדיק פֿון מיין קול — ביזט נעבעך אַזוי אומעטיק, אַז עס איז אַ רחמנות אויף דיר צו קוקן. מיר ביידע זיינען פֿאַרנודיעט. ביזט נעבעך אויך אַ קרבן פֿון מיין וואַקיישאַן, האַ?... נישט דו גייסט, נישט דו קלינגסט, נישט דו וועקסט. מען הערט פֿון דיר נישט אַפֿילו קיין טיק־טאַק, קיין שטיקל קלונג, ביזט טויט, ווי אַלע טויטע. דיינע שוואַרצע ווייזער

זיינען, ווי שוואַרצע קנויטן אויף אַ פּנים שאַרף אויסגעשניטן און אַראָפּגעלאָזן אויף אַרונטער, צו די ציפערן 6 און 7, וואָס מאַכן דיין פּנים אַזוי פאַראומערט. זאָל איך דיך אפשר אַנציען?

— ווייס איך? ווער דאַרף עס? — האָט דער זייגער אָפּגעקרעכצט מיט אַ כריפּעוואַטן קול.

— און ווי לאַנג איז דאָס געווען — האָב איך ווידער גערעדט — ווי דו האָסט געלעבט, געוועקט, גערעשט? איך האָב האָפערדיק אַנגעטאָן מיינע קליידער, זיך געאיילט צו דער אַרבעט, און דו האָסט געקלונגען, געיובלט, געשפּילט, האָסט דערלאַנגט לשון. היינט שווייגן מיר ביידע. היינט דאַרפן מיר נישט איינער דעם אַנדערן. נישט איך דיר, נישט דו מיך. לאָמיך דיך פאָרט אַנדרייען.

— צו וואָס?

— זאָלסט כאָטש אַ קלונג טאָן.

— ווער דאַרף עס?

— זאָל עס דערמאָנען די אַלטע גוטע צייטן.

— עס וועט בלויז צערייצן. שיטן זאַלץ אויף די וואונדן, ווי אין פּסוק שטייט: ושר בשירים על לב רע. (ער איז געווען אַ למדן, מיין וועק־זייגער).

— איז טאַקע ביטער — האָב איך מסכּים געווען — מיר ביידע, ברודער, זיינען אויף צרות.

— און ווי לאַנג וועט עס נאָך אַזוי דויערן?

— נאָך דריי וואָכן.

— נאָך דריי וואָכן?! — האָט זיך דער זייגער אַנגעכאַפּט מיט די ווייזערס ביים קאָפּ. — מיינע געדערים וועלן דאָך פאַרזשאַווערט ווערן, פאַרשטויבט ווערן, מיינע אברים וועלן אַנטשלאָפן ווערן.

— און איך וועל פאַרשימלט ווערן... אַ שאָד, וואָס דו שטייסט,

מען קען נישט וויסן ווי שפּעט עס איז. דאַכט מיר, אַז דאָס האַרץ ציט מיר. דאַכט מיר, אַז איך בין שוין אַ ביסל הונגעריק.

— און איך בין גראָד נישט הונגעריק. עס איז אַזוי לאַנגווייליק, אַז קיינער קומט נישט צו מיר, אַפילו דער הונגער...

— פונדעסטוועגן וועל איך דווקא אַראָפּגיין און עפּעס נעמען אין מויל אַריין. איך זאָל ליגן און דו זאָלסט שטיין איז גאָר קיין תּכלית נישט.

איך טרייסל פון זיך אַראָפּ דעם דרימל און שלעפּ זיך ווידער אַראָפּ אין גאַס, איך לאָז זיך אין אַן אַנדער ריכטונג פון איסט ריווער. און דאָ איז ליידער אויך יום־טובדיק. איך לייען ווידער די סיינס אויף די סטאָרס, באַגעגן ווידער מענטשן, אַ סך מענטשן, וואָס גייען מיך נישט אָן און איך גיי זיי נישט אָן. און אָט דערזע איך זייער אַ באַקאַנטן טויער. און אַ באַקאַנטן סיין. און אַ באַקאַנטן איינגאַנג. איך דערקען אַפילו דעם אָפּגעריבענעם שילדל.

נו יאָ, אויפן דריטן שטאָק געפינט זיך דאָך מיין אָפיס. דאָ אַרבעט איך. ווי וואָלט איך אַרויפגעגאַנגען אין מיין אָפיס, זיך געזעצט ביי מיין דעסק אַ ביסל אַרבעטן, אַרויפגעכאַפּט זיך אַהין, און דאָרט איז איצט רואיק און פוסט און ליידיק. קיין לעבעדיקע נשמה נישטאָ. איך וואָלט איצט געזעסן אויף מיין לופט־קישעלע ווי אַ גראַף, געאַרבעט, געמאַכט מיינע חשבונות, געזוכט דעם טעות און זיך מחיה געווען... נאָר גיי מאַך, אַז דו ביסט נישט אין דיינע הענט, נאָר אין רשות פון דער בייזער מענטשהייט. ביזט פאַרקויפט, פאַרשקלאַפט. און מענטשן זיינען שלעכט, פאַרדאַרבן. נעמען פון דיר אַוועק דאָס רעכט פון דיין זיסער אַרבעט. ווילן נאָר, אַז דו זאָלסט יום־טובן, אַז דו זאָלסט פינצטערן אין דיין פריי־

היט און אַ וואַקיישאָן האָבן זיי פֿאַר דעם ערלעכן אַרבעטער געשאַפֿן!... אומברענגען דאַרף מען אַזאַ וועלט, אַן אַטאָם־באָמבע אויף זיי, און־און־אַ...

איך האָב גענומען שטעלן האַרטע צאַרנדיקע טריט. אויפֿגעשטעלט דעם קאַלנער, אַריינגעשטעקט די הענט אין די קעשענעס און נישט אויפֿגעהערט צו שילטן די וועלט מיט טויטע קללות.

איך הער זיך צו צום האַרצן. דאַכט זיך, אַז עס צופּט אַ ביסל, משמעות איך בין אַ ביסל הונגעריק... און מען דאַרף עפּעס עסן. וואָס זשע וויל איך עסן? אָט איז אַן איטאַליענישע פּעזעריע. אין פֿענצטער זע איך „שפּאַגעטי". איך דערמאָן מיך: עפּעס אַ חכם האָט ערגעץ געזאָגט, אַז אַ מענטשן איז קיינמאָל נישט לאַנגווייליק, ווען ער עסט שפּאַגעטי: ביים עסן שפּאַגעטי מוז מען זיין אַריינגעטאָן, טעטיק, פֿאַרנומען, אויפֿמערקזאַם און אַרבעטן אויףביידע באַקן, מיט ציין און גומען און אַלע חושים.

איך גיי אַריין און באַשטעל אַ פּאַרציע שפּאַגעטי. עס אויף אַ גאַנצע פּאַרציע, נאָר פֿריילעכער ווערט מיר נישט. אַדרבה, עס ווערט מיר נאָך אומעטיקער.

איך זיץ ביים טישל, צייל די פֿירעקיקע קאַכלעס פֿון דער פּאָדלאָגע, ווי אַ שאַך־ברעט. איך באַטראַכט דאָס געשיר אויפֿן טיש. איך נעם דאָס זאַלץ־מעסטל, באַקוק עס פֿון אַלע זייטן און באַמערק, אַז די לעכלעך זיינען פֿאַרשטאָפּט און מען קען שוין קיין זאַלץ פֿון איר נישט שיטן, נעם איך אַ טוט־פּיק דורכצושטעכן די לעכלעך און האָב געפֿונען, אַז עס איז אַ גאַנץ פֿריילעכע אַרבעט.

נאָכן שפּאַגעטי איז מיר געוואָרן נאָך ערגער. אין דער דאָזיקער צייט ווערט די נודנעקייט אַזוי אויסגעצויגן, קלעפּיק ביז צום חלושן.

עס דאַכט זיך מיר, אַז ווען איך קריג פּלוצלינג אַ צאָן־ווייטאָג, וואָלט איך זיך מחיה געווען... עס איז דער צושטאַנד, ווען מען הויבט אָן צו בענקען אַפילו נאָך אַ נודניק. ובאמת, ווער זאָגט עס, אַז אַ נודניק איז אַ שלעכטע זאַך. אַדרבה, אַ נודניק איז אויך אַמאָל אינטערעסאַנט. זאָל ער נודיען, ווען ער הערט אויף איז דאָך ערשט אַ פאַרגעניגן.

און איך האָב דאָ דאָך טאַקע מיין באַקאַנטן נודניק. אַ שכן, וואָס ווען ער וואָלט נישט געווען, וואָלט מען אים באַדאַרפט אויסטראַכטן.

נו יאָ, אָט איז ער דאָך טאַקע דאָס יידל מיט די געלע ציין, מיט די אויסגעקראָכענע ברעמען. ער איז באַקאַנט אַלס אַזאַ נודניק, וואָס אַז ער דערלאַנגט אייך די האַנט פילט איר צווישן די פינגער אַ שטיק נודנעקייט. ער חזרט איבער צוויי מאָל אַ וואָרט. ער קומט צו מיין טישל און מאַכט מיט פרייד:

— הי — — — הי, איר עסט שפּאַגעטי, עסט איר? אַ ווקוסנע זאַך שפּאַגעטי, דעלישעס! נאָר קיין גרויסע גליקן קען מען דערפון נישט מאַכן. דערפאַר טאַקע האָט מיין קאָזין סאָלאָמאָן נישט געוואָלט עסענען קיין לאָנטשענעט, נאָר אַ שו־רעפּערינג־שאַפּ. וואָרים דאָס וואָס איר מאַכט פון אַ לאַטע אָדער פון איין פּאָר פּאָדעשוועס, ווערט איר נישט מאַכן פון צען פּאָרציעס שפּאַגעטי... וואָרים פּאָדעשוועס מאַכט מען דאָך הײנט פון קראָקאָדיל־פעל. איז דער רעכענונג אַ פּשוטער: וויפל קאָסט הײנט אַ קראָקעדיל? איר ווייסט נישט? איך ווייס אויך נישט. נאָר איך בין משער אַז אַ קראָקעדיל קאָסט הײנט טויזנט דאָלער. און וויפל וועגט אַ לעמפּערט? דאָס ווייסט איר אויך נישט? אַ לעמפּערט וועגט אפשר אַ טויזנט פונט. וויפל לאַטעס קען מען מאַכן פון אַ פונט? אפשר 5 הונדערט לאַטעס. 3 דאָלער אַ לאַטע. מזומנים. אַנו, מאַכט עס פון שפּאַגעטי?! אַ נעכטיקער טאָג. איר וועט עס נישט מאַכן!... ס'איז נאָר נישט גוט, וואָס פון דער אַרבעט ביי קראָקאָדיל־פעל האָט מיין קאָ־

זין געקראָגן אַ הויכן בלוט־דרוק. דאָקטוירים הייסן אים עסן פּאַמפּקין־פּיי מיט רייז, וואָס טרייבט אַראָפּ אַ הויכן בלוט־דרוק... איז אָבער נישט גוט, וואָס פּאַמפּקין־פּיי קאָסט ביים היינטיקן קריזיס אַ פּאָרטשון. נאָר איך האָב שוין פאַר אים געפונען אַ נייע ביזנעס, אַ גאָלדענעם ביזנעס. איר ווילט הערן? וואָס איילט איר זיך אַזוי? איר לויפט שוין אַוועק?...

איך בין אַרויסגעלאָפן אין דרויסן. איך גיי ווייטער, איך גיי ווידער פאַרביי דעם אָפענעם נישט־פאַרבויטן פּלאַץ. דאָ פאַרריכט מען אַן אַלטן בנין. האַרט דערביי שטייען ווידער די צוויי בחורים און וואַרפן אַ באָל איינער צום אַנדערן. זיי האַלטן שוין ביי „זיבן טויזנט ניין הונדערט און אַכט און ניינציק, זיבן טויזנט ניין הונדערט און ניין און ניינציק, אַכט טויזנט, אַכט טויזנט און איינס, אַכט טויזנט און צוויי, אַכט טויזנט און דריי"...

מען ציילט מען רעדט פון ציפערן, אָבער איך זע עס נעמט נישט קיין עק און קיין תכלית, מען זעט נישט קיין אונטערשטע שורה... לאָז איך זיי איבער מיט דעם שפּיל. איך לאָז עס איבער און גיי ווייטער. איך גיי פאַרביי אַ פּלויט און צייל איבער די שטאַכעטן.

און באַלד האָט שוין גענומען טונקעלן אויף אַוונט. די זון אַ פאַררויכערטע האָט זיך שוין גענומען זעצן צום ריווער. נאָר דאָ צווישן צוויי פאַבריק קוימענס האָט זי זיך פאַרטשעפּעט און אָפּגעבראָכן אַ שטיקל זון און קען זיך נישט אַרויסקריגן. דאָ און דאָרט האָבן זיך שוין אָנגעצונדן די גענאָן־סיינס. די טראַפיק־לאַמטערנס האָבן געביטן זייערע קאָלירן. ווייבער שטופּן זייערע קינדער־וועגעלעך אַהיים. איך לאָז זיך אויך אַ היים. פון קלויסטער־טורעם האָט ווי אַראָפּגעקלונגען דער זייגער. אַ קוואָדער צו זיבן.

איך האָב געקוקט אַרויף צום הימל, געוואָלט איבערציילן עטלעכע שטערן, נאָר דער הימל איז געווען פֿאַרנעפּלט מיט פֿאַרנאַכטיקע שלייער — יאָ, טאָקע דער זעלביקער הימל נאָר אַנדערש געשלייערט.

פֿון דריי פֿערטל אויף ביז 8 אָוונט. ענדע פֿון נודנעם טאָג.

דער עלעוויטאָר־באָי גיט מיר איבער פֿיר בריוועלעך און מעסע־דזשעס, וואָס פֿיר דזשענטל־לייט האָבן פֿאַר מיר איבערגעלאָזן. איך עפֿן אויף די בריוו און לייען.

איין בריוו איז פֿון מיין פֿריינט טומאַרקין. ער שרייבט:

הער נאָר, לאַכודרע, וואו ווערסטו דאָס פֿאַרפֿאַלן גאַנצע טעג? מען קען דאָך דיך אין דער היים ניט טרעפֿן. אָן אבן טוב און פּאַרטיק. איך האָב דיך שוין געפּרואווט אַ פּאָר מאָל אָפּרופֿן אין טעלעפֿאָן, ביסטו נישטאָ און נישטאָ. דו לעבסט אַ טאָג, האַ? איך האָב היינט געהאַט אַזאַ נודנעם טאָג! אַזאַ טאָג זאָל זיך שוין נישט אומקערן. איך האָב געוואוסט, אַז דו ביסט אַן עגאָאיסט און אַ רשע. אַבי דיר איז גוט. דו פֿאַרברענגסט זיך אַ טאָג! שמאַליעסט אַ וועלט! און דיינע פֿריינט מעגן אויסגיין פֿאַר אומעט, פֿאַר עלנטקייט... פֿע, נישט שיין! און איך קען דיך נישט אָנקוקן. ווייז זיך מער נישט.

דיין טומאַרקין.״

דער צווייטער בריוו איז פֿון מיין פֿריינט אין גרינוויטש ווילעדזש.

„שמענדערמאַץ! וואָס טוט זיך מיט דיר? ביסט געשטאָרבן, צי דו לעבסט? ניט מען הערט, ניט מען זעט דיך. איך ווייס, אַז דו האָסט

ניט מיין טעלעפאָן, אָבער שרייבן האָסטו דאָך געקענט? ווי שרייבט מען דאָס נישט קיין פאָסט־קאַרטל צו אַן אַלטן חבר? איך האָב צו דיר היינט געקלונגען, ביסטו אין דער היים נישט געווען, האָב איך זיך מטריח געווען און בין צו דיר אַליין אַרויפגעקומען אין האָטעל, האָב איך דיך נישט געטראָפן. האָסט מסתמא דיינע באַקאַנטע הייזער, אָדער אפשר גאָר אַ ליבע, פראַוועסט שמחות און וואַקכאַנאַליעס און קאַרניוואַלן, דאָס גוטע יאָר וויסט דיך. איך בין נאָך אַלץ עלנט ווי אַ שטיין. האָב נישט וואו אַ טיר צו עפענען. ווייסטו וואָס עס הייסט, אַז אַ מענטש האָט נישט אַפילו וואוהין אַריינצוגיין? איך בין דאָס דער אני הגבר. דריי זיך אַרום אַ גאַנצן זונטיקדיקן טאָג, ווי אַ פאַרבלאָנדזשעטער יתום. אַז פאַרברענט זאָל עס ווערן. די גרויסע שטאָט. ווי עלנט מען איז דאָ! אַזאַ שטאָט מיט מענטשן און אַלע נודיען זיך, אויב דו ניט, ביסטו אַן אויסנאַם... אָבער איך פאַרזיכער דיך, אַז מיליאָנען מענטשן ווערן דאָ משוגע פון נודאָטע. עך, ברודער־לעבן, ס'איז פאַסקודנע... נו, זיי געזונט און לאָז זיך הערן.

דיין דאָדע פלאָטקין.״

דער דריטער בריוו איז געווען פון מיין פריינט דעם ציגאַרן־מאַכער, גדליה שימקעס. ער לייענט זיך אַזוי:

„טייערער לאַפיטוט.

דו הוליעסט, האַ? צוויי מאָל האָב איך צו דיר היינט געקלונגען אוןביידע מאָל דיך ניט געטראָפן, האָב איך מטריח געווען מיין עלטער און בין צו דיר אַליין אַרויפגעקומען און ווידער ניט געטראָפן. אויס־געטריקנט געוואָרן. געוואָלט מיט דיר כאַטש פאַרטרייבן די נודנעקייט אַ פאָר שעה און מאַכן אַ שאַך. איז מיר געגאַנגען מיט דעך פוטער אַראָפּ. בכלל גייט מיר לעצטנס מיט דער פוטער אַראָפּ. די גאַנצע וועלט איז מיר ניט צום האַנט...

דו ווייסט, איך האָב דאָך שוין חתונה געהאַט. שוין 7 חדשים, אַז איך האָב אַ ווייב. זיצן מיר ביידע אַ גאַנצן טאָג אין דער היים און נודיען זיך. ווייסטו, וואָס הייסט זיך נודיען מיט אַן אייגן ווייב? הלוואי זאָלסטו דערצו נישט געפּרואווט ווערן. היינט האָבן מיר אויף דיר געוואַרט, ווי אויף משיחן. ווען דו קומסט אַרויף, זעצסטו אונדז אַריין אַ נייע נשמה.

דו וואונדערסט זיך, ווי ווערט עס אַ ווייב נמאס אין זיבן חדשים. זאָלסטו זיך נישט וואונדערן. אַט וואוינט מיינער אַ פֿעטער מיט אַ ווייב שוין 38 יאָר, און ער האָט זי נאָך אַלץ — פֿיינט. און מיין ווייב איז מיר שוין מיאוס געוואָרן ווי אַ ביטערע ציבעלע. איך האָב אַפֿילו פֿיינט געקראָגן אַנדערע ווייבער, ווייל זיי דערמאָנען מיר מיין ווייב.

די זעלבע צווי מענטשן, איך און מיין ווייב. אַז מיר פֿלעגן זיצן אַזוי פֿאַר דער חתונה ביחדות און דו פֿלעגסט אַריינקומען, וואָלטן מיר דיך דעמאָלט צעריסן ווי אַ הערינג און אַרויסגעוואָרפֿן אויף צוויי שפּענד־לעך. אָבער היינט וואָלטן מיר זיך דיר געוואָרפֿן אויפֿן האַלדז. אוי, ווי נודנע עס איז מיט אַן אייגענער ווייב.

עד, ווען די אַלע דערפֿינדער, וואָס זוכן גליקלעכע דערפֿינדונגען אין לעבן, וואָלטן אויסגעטראַכט אַ ניי מיטל, אַז אַן אייגן ווייב זאָל ניט נמאס ווערן, וואָלט עס געווען נאָך אַ גרעסערע דערפֿינדונג ווי אַ ניי־מאַשין אָדער אַ רעפֿרידזשערעידער, אָדער אַפֿילו אַ מיטל צו קענסער.

היינט נאָכמיטאָג האָבן מיר באַשלאָסן צו גיין אין טעאַטער, טאַקע ניט ווייט פֿון אונדז, האָט מען אָבער דאָרט געגעבן עפּעס אַ קאָמעדיע האָט מיין ווייב נישט געוואָלט אַריינגיין. זי האָט פֿיינט קאָמעדיעס. זי איז אַ סעריאָזנער מענטש. זי האָט ליב טרויעריקע טראַגעדיע. זאָג איך, אַז מיט אַ גוטער טראַגעדיע האָט מיך גאָט שוין באַזאָרגט אין דער

היים. האָט זי מיר געוואָרפֿן די צוקער־פּושקע אין קאָפּ און איז אַנט־לאָפֿן. בין איך אַריין צו דיר, געוואָלט זיך אָראָפּריידן פֿון האַרצן און דערציילן פֿון מיין פֿאַמיליע־גליק. ביסטו גאָר אין דער היים נישטאָ. וואו הוליעסטו גאַנצע טעג? נעם מיך אויך אַמאָל אויס. לאָז זיך הערן.

דיין גדליה שימקעס."

אָבער די אמתע פֿרייד אָט מיר אַריינגעבראַכט דער פֿערטער בריוו. דאָס פֿערטע בריוול איז געווען פֿון מיין אָפֿיס.

מען שרייבט מיר:

„טייערער מיסטער מעקס קימעל. מיר מעלדן אייך, אַז צוליב אַ נייער טראַנזאַקשאָן אין אונדזער ביזנעס ווערט אייער וואַקיישאָן אָפּגערופֿן און אָפּגעלייגט אויף אַ געוויסע צייט. איר מוזט דעריבער מאָרגן גאַנץ פֿרי זיין צוריק אין אָפֿיס און פֿאַרנעמען אייער דזשאָב.

מיט אַכטונג, ריעל עסטעיט אָפֿיס,

ראַכמילעוויטש."

צוליב דער גרויסער פֿרייד־כוואַליע, וואָס האָט זיך צעגאָסן אי־בער אַלע מיינע אברים ווי שטאַרקער וויין, האָב איך נישט געקענט לייענען. ווי אַ גרויסער אומדערוואַרטעטער גליק וואָלט פּלוצלונג מיך געטראָפֿן און געפּלעפּט... איך האָב זיך פֿאַרכליניעט פֿון דער גליק־לעכער בשורה — און עס האָט מיך געהויבן צום טאַנצן.

דאַנקען גאָט. מאָרגן פֿרי גיי איך שוין צוריק אין אָפֿיס צו דער פֿרייליכער אַרבעט פֿון חשבנות און ציפֿערן, איך לעב שוין ווידער אַ טאָג! הוריי!

איך האָב אָראָפּגעריסן פֿון אַפּרייס־קאַלענדאַר דאָס רויטע בלעטל „זונטיק" און זיך געקוויקט מיט דעם נייעם בלעטל „מאָנטיק", וואָס ווערט דאָ מאָרגן הענגען. איך האָב אויף דעם מאָנטאָג־בלעטל זיס אַ קוש געטאָן. איך האָב אַרויסגעלייגט די וואָכעדיקע קליידער נעבן בעט, צו־געגרייט אויף מאָרגן.

איך בין אַראָפּגעלאָפֿן אין גראָסערי און איינגעקויפֿט דעם מאָרגנ־דיקן ברעקפֿעסט. אָנגעזאָגט דעם גראָסערי־מאַן מיין גרויסע שמחה.

אָנגעדרייט דעם אַלאַרם־זייגער, ער זאָל וועקן מיט אַ האַלבער שעה פֿריער. האָב געריבן די הענט און אונטערגעטענצלטביים געדאַנק, אַז איך גיי באַלד שלאָפֿן און מאָרגן גיי איך שוין צו דער אַרבעט אין ענגן, דושנעם אָפֿיס אויף דער דריטער עוועניו, צו מיין דעסק.

איך בין אַריינגעשפּרונגען אין בעט און איינגעשלאָפֿן מיט אַ זיסן, גליקזעליקן שלאָף.